

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та
туристичного бізнесу»
Кафедра міжнародних економічних відносин та логістики

Кваліфікаційна робота магістра

**на тему: «РОЗВИТОК ТОРГОВЕЛЬНОЕКОНОМІЧНИХ
ВІДНОСИН МІЖ США ТА УКРАЇНОЮ В УМОВАХ ЇЇ
ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ»**

Виконав:
студент 2 курсу групи УО-61
спеціальності «Міжнародні економічні
відносини»
освітньої програми «Міжнародні
економічні відносини»
другого (магістерського)
рівня вищої освіти

Біньковський В.А.

Керівник: проф, д.е.н., Матюшенко І.О.

Рецензент:

Харків – 2024 року

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та
туристичного бізнесу»
Кафедра міжнародних економічних відносин та логістики
Рівень вищої освіти другий (магістерський)
Спеціальність 292 «Міжнародні економічні відносини»
Освітня програма «Міжнародні економічні відносини»

ЗАТВЕРДЖУЮ

**В. о. завідувач кафедри міжнародних
економічних відносин та логістики
Зайцева А. С.**

«_____» _____ 2024 року

ЗАВДАННЯ

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

Біньковський Владислав Артемович

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи: «Розвиток торговельно-економічних відносин між США та Україною в умовах її повоєнного відновлення»

керівник роботи проф, д.е.н., Матюшенко Ігор Юрійович,
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом по університету від від 17.09.2024 № 4001-5/2938

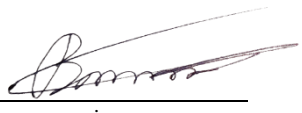
2. Строк подання студентом роботи 18.11.2024 р.

3. Перелік питань, які потрібно розробити: розкрити основні теорії та концепції міжнародних торговельно-економічних відносин, їх еволюцію та вплив на сучасну міжнародну економічну діяльність, проаналізувати механізми регулювання міжнародної торгівлі, зокрема тарифні та нетарифні методи, дослідити методичні підходи до аналізу торговельно-економічних відносин між країнами, зокрема порівняльний та статистичний аналіз, дослідити рівні соціально-економічного розвитку США та України та їх вплив на міжнародні торговельно-економічні відносини, проаналізувати етапи розвитку торговельно-економічних відносин між США та Україною та основні чинники, що впливають на їх динаміку, провести кореляційно-регресійний аналіз економічного співробітництва між США та Україною, розробити рекомендації щодо вдосконалення торговельно-економічних відносин між США та Україною.

4. План роботи

№ з/П	Назви етапів роботи
1	Теоретико-методичні основи дослідження торговельно-економічних відносин між країнами
2	Сучасний стан та аналіз розвитку торговельно-економічних відносин між США та Україною
3	Перспективи розвитку торговельно-економічних відносин між США та Україною в умовах її повоєнного відновлення

5. Дата видачі завдання _____

Студент Бінковський В.А.
 підпис ініціали, прізвище

Керівник роботи Матюшенко І.Ю.
 підпис ініціали, прізвище

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН МІЖ КРАЇНАМИ.....	8
1.1. Основні теорії та концепції міжнародних торговельно-економічних відносин	8
1.2. Механізми регулювання міжнародної торгівлі.....	22
1.3 Методичний підхід до дослідження торговельно-економічних відносин між країнами	30
Висновки до першого розділу	33
РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН ТА АНАЛІЗ РОЗВИТКУ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН МІЖ США ТА УКРАЇНОЮ	34
2.1. Порівняльна характеристика рівнів соціально-економічного розвитку США та України.....	34
2.2. Аналіз розвитку торговельно-економічних відносин між США та Україною	45
2.3 Тенденції торговельно-економічних відносин між США та Україною в умовах російської агресії проти України	61
Висновки до другого розділу	67
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН МІЖ США ТА УКРАЇНОЮ В УМОВАХ ЇЇ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ	69
3.1. Кореляційно-регресійний аналіз економічного співробітництва між США та Україною.....	69
3.2. Шляхи вдосконалення торговельно-економічних відносин між США та Україною в умовах її повоєнного відновлення	73
Висновки до третього розділу	79
ВИСНОВКИ	81
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	84

ВСТУП

Актуальність дослідження. Актуальність дослідження торговельно-економічних відносин між США та Україною в умовах повоєнного відновлення зумовлена критичною роллю міжнародної підтримки в процесі економічного відновлення України після масштабних воєнних руйнувань. США, як один із ключових економічних і політичних партнерів України, здійснює значний вплив на розвиток української економіки через фінансову, технологічну та гуманітарну допомогу. В умовах повоєнного відновлення необхідність посилення торговельно-економічних відносин між цими двома країнами набуває особливого значення.

Аналіз можливостей та викликів, пов'язаних із активізацією двосторонньої торгівлі, імпортом передових технологій та нарощуванням експорту української продукції на ринок США, є вкрай актуальним. Встановлення стратегічного партнерства між країнами сприятиме не лише швидшій інтеграції України в глобальні ринки, але й допоможе закласти основу для сталого економічного розвитку та створення нових робочих місць. Таким чином, дослідження спрямоване на виявлення ключових напрямів і методів оптимізації торговельно-економічної співпраці, що здатні стати рушійною силою у процесі відбудови економіки України та її інтеграції у світову економічну систему.

Вивченням питань формування зовнішньоторговельних відносин займалися численні вітчизняні й зарубіжні науковці, серед яких варто відзначити таких дослідників: Алексєєва Т. І., Балджи М. Д., Однолько В. О., Голіков А. П., Шуба М. В., Григорова-Беренда Л. І., Дахно І. І., Алексєєнко І. В., Маргулов А. Х., Єремєєва І. А., Несправа М. В., Козак Ю. Г., Курцев О. Ю., Кошєєва Д. О., Довгаль О. А., Чугаєв О. А., Пазиніч О. В. Наукові праці даних авторів охоплюють основні теоретичні та практичні аспекти формування зовнішньоторговельних відносин, включаючи механізми регулювання, економічний вплив міжнародного співробітництва, а також перспективи

інтеграції вітчизняної економіки у світову систему торгівлі. У процесі аналізу враховано підходи та методи, запропоновані дослідниками для оцінки поточного стану та розвитку економічного співробітництва між державами, що створює ґрунтовну базу для вивчення питань відновлення та розвитку торговельно-економічних зв'язків між США та Україною.

Метою дослідження є визначити особливості розвитку та перспективи зовнішньоторговельних відносин між США та Україною в умовах її повоєнного відновлення. Відповідно до обраної мети роботи необхідно виконати наступні завдання:

- розкрити основні теорії та концепції міжнародних торговельно-економічних відносин, їх еволюцію та вплив на сучасну міжнародну економічну діяльність.
- проаналізувати механізми регулювання міжнародної торгівлі, зокрема тарифні та нетарифні методи, а також роль державної підтримки експорту.
- дослідити методичні підходи до аналізу торговельно-економічних відносин між країнами, зокрема порівняльний та статистичний аналіз.
- дослідити рівні соціально-економічного розвитку США та України та їх вплив на міжнародні торговельно-економічні відносини.
- проаналізувати етапи розвитку торговельно-економічних відносин між США та Україною та основні чинники, що впливають на їх динаміку.
- виявити основні тенденції розвитку торговельно-економічних відносин між США та Україною в умовах російської агресії проти України.
- провести кореляційно-регресійний аналіз економічного співробітництва між США та Україною та виявити статистичні залежності між основними економічними показниками.

– розробити рекомендації щодо вдосконалення торговельно-економічних відносин між США та Україною, з урахуванням сучасних викликів та можливостей.

Об’єктом дослідження є процес розвитку зовнішньоторговельних відносин країн.

Предметом роботи є сучасний стан, особливості та перспективи розвитку зовнішньоторговельних відносин між США та Україною в умовах її повоєнного відновлення.

Методи дослідження: у дослідженні торговельно-економічних відносин між країнами використовуються різні методи, що дозволяють оцінити динаміку міжнародної торгівлі та економічну співпрацю. Кореляційно-регресійний аналіз допомагає визначити статистичні залежності між економічними показниками, такими як обсяги торгівлі та зміни в торговельному балансі. Застосовуються також описові методи для систематизації та аналізу основних фактів про міжнародну торгівлю, а також метод структурного аналізу, що досліджує складові структури торгівлі між країнами. Метод міжнародних зіставлень дозволяє порівняти економічні показники різних країн, виявляючи фактори, що впливають на торговельні відносини та визначаючи сильні та слабкі сторони економік. Ці методи разом дозволяють всебічно оцінити торговельно-економічні зв'язки між країнами.

Апробація результатів дослідження. Основні положення кваліфікаційної роботи магістра було опубліковано у матеріалах ХІХ науково-практичної конференції молодих вчених «Актуальні проблеми світового господарства і міжнародних економічних відносин», яка пройшла 19 квітня 2024 року на факультеті міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

Робота складається зі вступу, 3 розділів, висновків; містить 90 сторінок тексту, 12 рисунків, 24 таблиці, Список використаних джерел включає 60 найменувань літератури.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН МІЖ КРАЇНАМИ

1.1. Основні теорії та концепції міжнародних торговельно-економічних відносин

Міжнародні торговельно-економічні відносини мають давню і багату історію, що значно розвивалася протягом століть. Від давніх бартерних систем між сусідніми племенами до складних глобальних ринків сучасності торгівля була фундаментальним аспектом економічного розвитку. На ранніх стадіях міжнародна торгівля була в основному локалізованою, покладаючись на основні товари, такі як прянощі, шовк і дорогоцінні метали. Однак розширення глобальних імперій, відкриття нових континентів і промислова революція глибоко змінили динаміку торгівлі, що призвело до народження сучасних економічних теорій. [19]

Міжнародна торгівля включає в себе обмін товарами, послугами та капіталом між країнами або через міжнародні кордони. Це головні компоненти міжнародних економічних відносин і вони відіграють важливу роль у стимулюванні економічного зростання, покращенні рівня життя та зміцненні глобальної економічної взаємозалежності. Оскільки через глобалізацію економіки стають більш інтегрованими, міжнародна торгівля стає ключовим механізмом економічного розвитку та співпраці. [26]

Міжнародну торгівлю можна визначити як процес обміну товарами та послугами між різними країнами, якому сприяють торговельні угоди, правові рамки та різноманітна економічна політика. Цей обмін може мати форму експорту (продаж вітчизняних товарів і послуг на зовнішніх ринках) та імпорту (купівля іноземних товарів і послуг для внутрішнього споживання). Міжнародна торгівля також включає потоки капіталу у формі іноземних інвестицій, передачу технологій та обмін нематеріальними активами, такими як інтелектуальна власність.

За своєю суттю міжнародна торгівля дозволяє країнам спеціалізуватися на виробництві товарів і послуг, які вони можуть виробляти найбільш ефективно, на основі таких факторів, як природні ресурси, праця, технології та капітал. Завдяки торгівлі країни можуть придбати товари, які було б дорожче або неможливо виробити всередині країни, що призводить до взаємної вигоди від спеціалізації та обміну. [28]

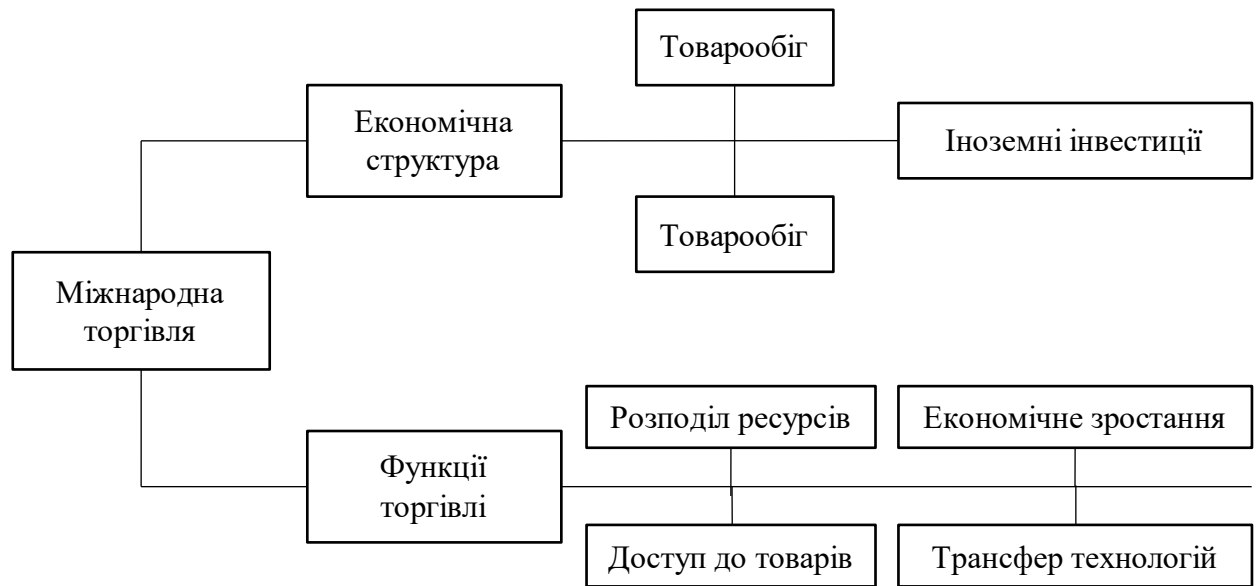

Рис. 1.1. Структура міжнародної торгівлі та її функції [2]

Економічна структура міжнародних торгових відносин виходить за рамки простого обміну товарами. Вона охоплює широкий спектр економічної діяльності, яка сприяє світовому економічному розвитку:

- Торговельний оборот: товарообіг відноситься до загального обсягу торгівлі між країнами, який зазвичай вимірюється в термінах імпорту та експорту. Він відображає масштаб економічної діяльності та взаємозалежність між торговими партнерами. Вищий товарообіг часто свідчить про більш відкриту та інтегровану економіку.

- Прямі іноземні інвестиції (ПІІ): міжнародна торгівля тісно пов'язана з інвестиційними потоками, зокрема прямими іноземними інвестиціями (ПІІ). ПІІ виникають, коли компанія або організація з однієї країни інвестує у

виробничі активи в іншій країні, такі як заводи, інфраструктуру чи технології. ПП є важливими для стимулювання економічного зростання, створення робочих місць і передачі технологій у країнах, що розвиваються, одночасно надаючи інвесторам нові ринки та можливості для зростання.

- Послуги: глобальна торгівля розширилась і включає значну частку послуг. Міжнародна торгівля послугами включає фінансові послуги, інформаційні технології, освіту, охорону здоров'я та туризм, серед іншого. У багатьох розвинутих економіках послуги зараз становлять більшу частку торгівлі, ніж товари, що підкреслює зростаюче значення галузей сфери послуг у світовій економіці. [27]

Міжнародна торгівля виконує декілька ключових функцій у світовій економіці, сприяючи як національному, так і глобальному економічному добробуту. Однією з основних функцій міжнародної торгівлі є сприяння ефективному розподілу ресурсів. Дозволяючи країнам спеціалізуватися на виробництві товарів і послуг, які вони можуть виробляти найбільш ефективно, торгівля підвищує продуктивність і дозволяє країнам зосередитися на своїх порівняльних перевагах. Ця спеціалізація призводить до зниження собівартості виробництва, підвищення продуктивності та підвищення економічної ефективності. [7]

Зовнішньоторговельні відносини надають споживачам і підприємствам доступ до ширшого асортименту товарів і послуг, ніж доступно на внутрішньому ринку. Такий доступ до різноманітних продуктів покращує добробут споживачів, оскільки люди можуть купувати товари вищої якості або з нижчою ціною, а підприємствам це дозволяє придбати ресурси, необхідні для виробництва.

Міжнародна торгівля є потужним двигуном економічного зростання. Стратегії зростання на основі експорту були успішно прийняті багатьма країнами, що дозволило їм отримувати дохід, створювати робочі місця та розвивати свої промислові сектори. Крім того, міжнародна торгівля заохочує

конкуренцію, інновації та технологічний прогрес, що сприяє довгостроковому економічному розвитку.

Торгівля сприяє економічній взаємозалежності між країнами, зменшуючи ймовірність конфліктів і сприяючи мирним міжнародним відносинам. Коли країни економічно пов'язані через торгівлю, вони мають більший стимул співпрацювати з різних питань, таких як захист навколишнього середовища, трудові стандарти та глобальна безпека. [1]

Міжнародна торгівля відіграє важливу роль у підтримці платіжного балансу країни, який фіксує всі фінансові операції між резидентами країни та рештою світу. Збалансований торговельний потік допомагає стабілізувати обмінний курс країни, гарантуючи, що її валюта відображає стан її економіки.

Завдяки міжнародній торгівлі та інвестиціям країни, що розвиваються, отримують доступ до нових технологій, знань і досвіду. Ця передача технологій допомагає подолати розрив між розвиненими економіками та економіками, що розвиваються, підвищуючи продуктивність і сприяючи інноваціям. Торговельні угоди часто містять положення про передачу технологій, щоб менш розвинені країни отримували вигоду від поширення нових інновацій. [7]

Зовнішньоторговельні відносини зазнали значних змін протягом століть, розвиваючись у відповідь на технологічні, економічні та політичні зміни. Розвиток торгівлі можна розділити на кілька ключових етапів, кожен з яких відзначений відмінними характеристиками та прогресом у тому, як країни обмінюються товарами та послугами. Ці етапи відображають зростаючу складність і взаємозалежність глобальної економіки. [23]

Промислова революція, що почалася наприкінці XVIII століття, ознаменувала значний поворот в історії міжнародної торгівлі. Технологічний прогрес у виробництві, транспорті та зв'язку змінив глобальну економіку та розширив сферу торгівлі між континентами.

Впровадження машин у виробничі процеси, зокрема в текстильній та обробній промисловості, призвело до сплеску виробництва товарів. У

результаті країни почали експортувати надлишки товарів, що призвело до розширення міжнародної торгівлі.

Винахід пароплавів і залізниць різко скоротив транспортні витрати та час, дозволивши швидше й ефективніше переміщувати товари на великі відстані. Це зробило міжнародну торгівлю більш доступною та економічно ефективною.

Європейські колоніальні держави, такі як Британія, Франція та Іспанія, поширили свій вплив у всьому світі, створивши торгові мережі з колоніями в Азії, Африці та Америці. Колонії експлуатувалися заради їхніх природних ресурсів, які транспортувалися в країни-колонізатори для обробки та реекспорту. Ця колоніальна торгова система відіграла ключову роль у формуванні сучасних моделей міжнародної торгівлі. [19]

Наприкінці 19-го та на початку 20-го століть обсяги світової торгівлі значно зросли завдяки зростанню промислової економіки та розширенню імперій. Міжнародна торгівля стала провідним елементом економічної політики для багатьох країн, коли уряди заохочували політику вільної торгівлі та усунення бар'єрів для транскордонного обміну.

Останній етап розвитку міжнародної торгівлі характеризується процесом глобалізації, який почав прискорюватися в другій половині 20 століття. Глобалізація означає зростаючий взаємозв'язок економік, суспільств і культур через торгівлю, інвестиції, технології та переміщення людей. [20]

Створення глобальних торговельних установ, таких як Світова організація торгівлі (СОТ), і регіональних торгових угод, таких як Європейський Союз (ЄС), Північноамериканська угода про вільну торгівлю (NAFTA) і Транстихоокеанське партнерство (TPP) сприяли лібералізації торгівлі. Ці угоди зменшили тарифи та нетарифні бар'єри, що дозволило більш вільному переміщенню товарів і послуг між країнами. [8]

У сучасній глобальній економіці процес виробництва багатьох товарів розподілений між кількома країнами. Наприклад, продукт, розроблений у Сполучених Штатах, може мати компоненти, виготовлені в Китаї, зібрані в

Мексичі, а потім продані по всьому світу. Ця фрагментація виробництва створила високоефективні глобальні ланцюжки поставок, зменшивши витрати та підвищивши доступність товарів.

Розвиток Інтернету, електронної комерції та передових комунікаційних технологій спричинив революцію в міжнародній торгівлі. Компанії тепер можуть працювати за кордоном з більшою легкістю, а споживачі мають доступ до ширшого асортименту продуктів і послуг, ніж будь-коли раніше.

Глобалізація також призвела до зростання економік, що розвиваються, таких як Китай, Індія та Бразилія, які стали основними гравцями в міжнародній торгівлі. Ці країни пережили швидку індустріалізацію, зростання експорту та інтеграцію у світові ринки.

Хоча глобалізація принесла численні переваги, вона також створила виклики. Швидкі темпи лібералізації торгівлі призвели до зростання конкуренції, яка може завдати шкоди вітчизняній промисловості в розвинутих країнах і країнах, що розвиваються. Крім того, занепокоєння з приводу трудових прав, погіршення стану навколишнього середовища та нерівного розподілу багатства спровокували дебати щодо стійкості глобальної торгової практики. [61]

Міжнародна торгівля передбачає обмін товарами, послугами та капіталом між країнами, формуючи глобальну економіку. Він діє через різні форми та компоненти, кожен з яких сприяє динамічному характеру глобальної торгівлі. Основними формами міжнародної торгівлі є експорт та імпорт, як товарів, так і послуг, прямі іноземні інвестиції (ПІІ) і ліцензійні угоди. [28]

Експорт стосується товарів і послуг, вироблених усередині країни та проданих на зовнішніх ринках. Країни займаються експортом, щоб розширити свої ринки, збільшити доходи та налагодити торгові відносини. Успішна експортна діяльність допомагає країнам використовувати зовнішній попит, стимулюючи місцеве виробництво та підтримуючи економічне зростання. Наприклад, Китай є значним експортером електроніки та промислових товарів, що сприяє його швидкому економічному розвитку.

Імпорт — це товари та послуги, вироблені за кордоном і ввезені в країну для споживання. Країни покладаються на імпорт для задоволення внутрішніх потреб, особливо коли місцевих ресурсів або виробничих можливостей недостатньо. Наприклад, багато країн імпортують нафту та природний газ, щоб задовольнити свої потреби в сфері енергетики. Імпорт розширює вибір споживачів, сприяє розвитку конкуренції, впроваджує на внутрішній ринок передові технології та інновації.

Разом експорт та імпорт визначають торговий баланс країни, причому надлишок вказує на те, що експорт перевищує імпорт, а дефіцит вказує на зворотне. Управління цими потоками має важливе значення для забезпечення довгострокової стійкості економічного зростання країни. [29]

Торгівля товарами включає фізичні товари, такі як машини, автомобілі, сільськогосподарська продукція, електроніка та сировина. Товари часто класифікують за такими секторами, як сільське господарство, промисловість та енергетика. Країни спеціалізуються на експорті товарів, у яких вони мають порівняльну перевагу, сприяючи глобальній економічній ефективності.

Міжнародна торгівля товарами сприяє прогресу в транспорті, який значно скоротив витрати та час, пов'язані з переміщенням товарів через кордон. Наприклад, контейнеризація зробила революцію в судноплавстві, спростивши масове транспортування товарів у всьому світі з меншими витратами.

Важливість торгівлі послугами значно зросла у світовій економіці. Послуги включають широкий спектр видів діяльності, таких як фінансові послуги, консалтинг, освіта, подорожі та туризм. Завдяки технологічному прогресу багато послуг тепер надаються цифровим способом, що робить цей сектор однією з найбільш швидкозростаючих сфер міжнародної торгівлі.

Глобальний попит на послуги зріс завдяки зростанню таких галузей, як інформаційні технології, охорона здоров'я та фінанси. Послугами також можна торгувати без потреби у фізичному транспортуванні, що ще більше відрізняє цей компонент торгівлі від торгівлі товарами. [22]

Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) та ліцензійні угоди також є ключовими компонентами міжнародної торгівлі, які виходять за рамки традиційних експортно-імпортних механізмів.

ПІІ – це інвестиції, зроблені фірмою чи фізичною особою з однієї країни в ділові операції чи активи в іншій країні. На відміну від портфельних інвестицій, які передбачають інвестиції в акції чи облігації, ПІІ зазвичай передбачають значний вплив або контроль над компанією, у яку інвестують.

ПІІ є потужним інструментом економічного розвитку, оскільки вони приносять капітал, технології та досвід у приймаючу країну. Це створює робочі місця, покращує інфраструктуру та стимулює інновації. Наприклад, багатонаціональні корпорації, такі як Toyota, Samsung і Apple, інвестують значні кошти в зовнішні ринки, засновуючи заводи або товариства, які інтегрують свою діяльність у місцеву економіку.

Прямі іноземні інвестиції можуть набувати форми інвестицій у нові підприємства, коли компанія будує нові операції з нуля, або злиття та поглинання, коли компанія купує існуючу іноземну компанію або зливається з нею. [1]

Ліцензійні угоди — це контракти, за якими одна компанія (ліцензіар) надає іншій компанії (ліцензіату) право використовувати інтелектуальну власність, таку як патенти, товарні знаки чи технології, в обмін на компенсацію. Це особливо часто зустрічається в таких галузях, як фармацевтика, програмне забезпечення та промисловість, де технологічні знання та інновації є критично важливими. [8]

Ліцензування дозволяє компаніям виходити на зовнішні ринки без прямих інвестицій. Це спосіб для компаній монетизувати свою інтелектуальну власність, одночасно надаючи іншим підприємствам можливість використовувати її для виробництва, маркетингу чи розповсюдження.

Еволюція міжнародної торгівлі була сформована декількома ключовими теоріями, які пояснюють, чому країни беруть участь у торгівлі та яку користь вони можуть від неї отримати. Ці теорії були розроблені з часом провідними

економістами та продовжують впливати на сучасну торговельну політику та практику. [24]

Меркантилізм був однією з найперших економічних теорій торгівлі, яка панувала з 16 по 18 століття. Він стверджував, що багатство націй вимірюється їхніми запасами дорогоцінних металів, зокрема золота та срібла, які, як вважалося, представляють економічну силу.

Меркантилісти вважали, що для збільшення національного багатства країни повинні експортувати більше, ніж імпортувати, створюючи позитивний торговельний баланс. Роблячи це, країна могла накопичувати дорогоцінні метали, які вважалися найвищою формою багатства.

Уряд відігравав значну роль у регулюванні економіки в умовах меркантилізму. Держави запроваджували таку політику, як тарифи, субсидії для експортерів та обмеження імпорту, щоб гарантувати, що їхні країни експортують більше, ніж імпортують. Вважалося, що це збільшить запаси багатства країни.

Меркантилістська політика була тісно пов'язана з колоніалізмом, оскільки європейські держави прагнули придбати колонії, які могли б постачати сировину для експорту, одночасно слугуючи ринками для їхніх готових товарів. [31]

Сучасні економісти критикують меркантилізм за його підхід до торгівлі з нульовою сумою, який передбачає, що виграш однієї нації є втратою іншої. Теорія також ігнорує переваги вільної торгівлі, а також ідею, що обидві нації можуть отримати вигоду від міжнародної торгівлі через спеціалізацію.

Теорія абсолютної переваги Адама Сміта. основні принципи та приклади

Адам Сміт (1723–1790) зробив революцію в економічній думці своєю книгою «Багатство народів» (1776), де він запровадив теорію абсолютної переваги як протидію меркантилістським поглядам. Сміт стверджував, що нації можуть отримати вигоду, спеціалізуючись на виробництві товарів, у яких вони мають абсолютну перевагу, і торгуючи з іншими націями.

За словами Сміта, країни повинні зосередитися на виробництві товарів, які вони можуть виробляти ефективніше, ніж інші. Роблячи це, вони максимізують свій випуск і можуть торгувати надлишком з іншими країнами.

На відміну від меркантилізму, Сміт підкреслював, що міжнародна торгівля не є грою з нульовою сумою. Обидві країни можуть отримати вигоду від торгівлі, якщо вони спеціалізуються на виробництві товарів, у яких вони мають абсолютну перевагу. [24]

Наприклад, що країна А може виробити 10 одиниць пшениці або 5 одиниць тканини, використовуючи ті самі ресурси, тоді як країна Б може виробити 6 одиниць пшениці або 8 одиниць тканини. Країна А має абсолютну перевагу у виробництві пшениці, а країна Б має абсолютну перевагу у виробництві тканини. Якщо обидві країни спеціалізуються та торгують, кожна з них зможе отримати більше пшениці та тканини, ніж без торгівлі.

Теорія Сміта заклала основу сучасної теорії торгівлі, ввівши ідею спеціалізації та взаємної вигоди в торгівлі.

Теорія порівняльних переваг Девіда Рікардо. Девід Рікардо (1772–1823) розширив ідеї Сміта, розвинувши теорію порівняльних переваг у своїй книзі «Принципи політичної економії та оподаткування» (1817). Рікардо стверджував, що навіть якщо країна не має абсолютної переваги у виробництві будь-яких товарів, вона все одно може отримати вигоду від торгівлі, спеціалізуючись на виробництві товарів, де вона має порівняльну перевагу.

Порівняльна перевага виникає, коли країна може виробляти товар за нижчих альтернативних витрат порівняно з іншими товарами. Навіть якщо одна країна менш ефективна у виробництві всіх товарів порівняно з іншою країною, обидві все одно можуть отримати вигоду від торгівлі, спеціалізуючись на товарах, де їх відносна неефективність нижча. [31]

Теорія Рікардо базується на концепції альтернативної вартості, яка є цінністю наступної найкращої альтернативи, від якої уникають під час прийняття рішення. У контексті торгівлі країна має порівняльну перевагу у

виробництві товару, якщо альтернативні витрати на виробництво цього товару нижчі, ніж в інших країнах. [60]

Наприклад, країна А може використовувати свої виробничі ресурси для виробництва 30 одиниць вина або 10 одиниць тканини, тоді як країна Б може виробляти 20 одиниць вина або 20 одиниць тканини з такою ж кількістю ресурсів. Хоча країна А є ефективною у виробництві як вина, так і тканини, вона має порівняльну перевагу у виробництві вина, оскільки вона використовує свої виробничі ресурси більш ефективно для виготовлення вина. За кожну одиницю виробничого ресурсу, який використовується для виробництва тканини, країна А жертвує виробництвом 3 одиниць вина. Країна В, навпаки, жертвує 1 одиницею вина за кожну вироблену одиницю тканини. Таким чином, країна Б має порівняльну перевагу у виробництві тканини. Якщо країна А спеціалізується на виробництві вина, а країна Б — на тканинах, і вони торгують, обидві країни отримають вигоду від ефективного розподілу своїх виробничих ресурсів.

Незважаючи на свій тривалий вплив, теорія порівняльних переваг у наш час критикується за надмірне спрощення динаміки торгівлі. Критики зазначають, що теорія передбачає, що порівняльні переваги є статичними, тоді як насправді технології, інновації та промисловий розвиток можуть з часом змінити переваги країни. [8]

Модель Рікардо припускає, що праця та капітал не переміщуються між країнами, і це припущення більше не діє в сучасній глобалізованій економіці, коли компанії переміщують виробництво та капітал через кордони.

Модель Хекшера-Оліна (також відома як теорія пропорцій факторів) була розроблена шведськими економістами Елі Хекшером і Бертілем Оліном на початку 20 століття. Ця модель ґрунтується на теорії порівняльних переваг Рікардо, але зосереджується на ролі факторів, що мають (таких як праця, земля та капітал) у визначенні торгових моделей країни.

Країни експортуватимуть товари, які інтенсивно використовують наявні в них дешеві фактори виробництва, та імпортуватимуть товари, які потребують факторів, дефіцитних усередині країни.

Модель поділяє товари на трудомісткі та капіталомісткі. Країна з надлишком робочої сили буде спеціалізуватися на товарах, що потребують праці, тоді як країна з надлишком капіталу буде спеціалізуватися на товарах, що потребують капіталу. [32]

Приклад: якщо країна X має надлишок капіталу та дефіцит робочої сили, вона спеціалізуватиметься на виробництві капіталомістких товарів, таких як машини, тоді як країна Y, яка має надлишок робочої сили, спеціалізуватиметься на виробництві трудомістких товарів, таких як текстиль. Обидві країни отримають вигоду від торгівлі, експортуючи товари, які використовують надлишок фактора, та імпортують товари, які потребують дефіцитного фактора.

Хоча модель Хекшера-Оліна пояснює моделі торгівлі на основі забезпеченості факторами виробництва, вона не враховує інших важливих факторів, таких як технології, ефект масштабу або глобальні ланцюги поставок. Крім того, припущення моделі про те, що фактори виробництва є нерухомими через кордони, більше не є цілком дійсним у сучасній глобальній економіці, де капітал і праця можуть переміщуватися за кордоном.

Ландшафт міжнародної торгівлі постійно змінюється, сформований технологічним прогресом, геополітичними змінами та глобальними кризами. Останніми роками міжнародна торгівля зіткнулася зі значними перебоями та новими проблемами, але вона також адаптувалася до сучасних вимог і проблем сталого розвитку.

Сучасний стан міжнародної торгівлі відзначається складною мережею економічної взаємозалежності між країнами, глобальними ланцюгами поставок і цифровим прогресом. Обсяги світової торгівлі різко зросли за останні десятиліття, причиною тому стали:

- Технологічні інновації: прогрес у цифровізації, зв'язку та логістиці сприяв швидшій та ефективнішій торгівлі. Платформи електронної комерції та цифрові послуги сприяли зростанню транскордонної торгівлі, роблячи міжнародні транзакції більш доступними для компаній будь-якого розміру.

- Глобальні ланцюги поставок: багато галузей промисловості, від електроніки до автомобілів, покладаються на глобальні ланцюги поставок, які охоплюють кілька країн для виробництва та складання. Це посилює економічну взаємозалежність, але також збільшило вразливість до збоїв.

- Торговельні угоди та партнерства: багатосторонні та регіональні торговельні угоди, такі як Світова організація торгівлі (СОТ), Європейський Союз (ЄС) і Північноамериканська угода про вільну торгівлю (НАФТА), тепер оновлена як Угода США, Мексики та Канади (USMCA), відіграли ключову роль у зниженні торговельних бар'єрів, тарифів і сприянні вільній торгівлі через кордони.

Однак, незважаючи на ці події, зовнішньоторговельні відносини стикаються зі зростаючими проблемами. В останні роки протекціоністська політика та торговельні війни, особливо між Сполученими Штатами та Китаєм, загострилися. Тарифи та інші торговельні бар'єри порушили ланцюжки поставок, збільшили витрати для споживачів і зменшили зростання світової торгівлі. [28]

Міжнародні конфлікти, такі як російська збройна агресія проти України, і політична нестабільність у таких регіонах, як Близький Схід, також створили невизначеність, що призвело до коливань торговельних потоків, цін на товари та впевненості на ринку.

Пандемія COVID-19 сильно вплинула на світову торгівлю, виявивши вразливі місця взаємопов'язаних ланцюжків поставок і підкресливши необхідність стійкості систем міжнародної торгівлі. Серед ключових наслідків пандемії для міжнародної торгівлі збої в ланцюзі постачання. Під час розпалу пандемії багато країн зазнали серйозних збоїв у виробництві та розподілі через зупинку фабрик, транспортні обмеження та закриття кордонів. Це призвело до

дефіциту товарів, затримок поставок і збільшення витрат для підприємств і споживачів. Глобальний дефіцит напівпровідників є яскравим прикладом того, як збої в ланцюжку постачання вплинули на такі галузі, як електроніка та автомобілебудування.

Пандемія прискорила перехід до електронної комерції та цифрових послуг, оскільки споживачі звернулися до онлайн-платформ для товарів і послуг. Ця тенденція збільшила попит на певні товари (наприклад, медичне приладдя та електроніку), а на інші (наприклад, предмети розкоші та послуги, пов'язані з подорожами) знизився.

Останніми роками питання охорони навколишнього середовища набули чільної уваги в регулюванні міжнародної торгівлі. Країни та міжнародні організації все більше включають екологічні стандарти в торговельну політику для вирішення таких проблем, як зміна клімату, забруднення та виснаження ресурсів.

У міру того, як глобальні зусилля по боротьбі зі зміною клімату активізуються, уряди впроваджують політику щодо зменшення викидів вуглецю від пов'язаної з торгівлею діяльності, як-от транспортування та виробництво. Податки на викиди вуглецю, системи торгівлі квотами на викиди та регулювання галузей з інтенсивним викидом є прикладами політики, спрямованої на пом'якшення впливу міжнародної торгівлі на навколишнє середовище. [25]

Нові торговельні угоди все частіше включають положення, пов'язані з захистом навколишнього середовища та стійкістю. Наприклад, торговельні угоди Європейського Союзу часто включають положення, що вимагають дотримання екологічних стандартів і зобов'язань щодо зменшення вирубки лісів і захисту біорізноманіття.

Споживачі, уряди та міжнародні організації тиснуть на компанії, щоб вони запровадили екологічні практики у своїх ланцюгах поставок. Це включає постачання матеріалів від екологічно відповідальних постачальників,

зменшення відходів і забезпечення відповідності виробничих процесів екологічним нормам.

Хоча впровадження екологічних стандартів у торгівлю є позитивною подією, воно також породжує проблеми. Наприклад, країни, що розвиваються, можуть відчувати труднощі з дотриманням суворих екологічних норм, що призводить до торговельних бар'єрів. Крім того, критики стверджують, що деякі екологічні норми можуть бути використані як форма протекціонізму для обмеження конкуренції з боку іноземних виробників.

Збалансованість торгівлі та стійкості є ключовим питанням у міжнародній торгівлі сьогодні, оскільки країни працюють над сприянням економічному зростанню, мінімізуючи шкоду навколишньому середовищу.

1.2. Механізми регулювання міжнародної торгівлі

Регулювання міжнародної торгівлі стосується набору законів, політики, угод і стандартів, які впроваджуються урядами, міжнародними організаціями та торговельними блоками для управління потоком товарів і послуг через національні кордони. Ці механізми спрямовані на забезпечення чесної конкуренції, захист національної промисловості та сприяння економічному зростанню, одночасно сприяючи міжнародній співпраці. Регулювання може включати тарифи, торговельні угоди, квоти, субсидії та технічні стандарти. Вони відіграють вирішальну роль у формуванні динаміки світової торгівлі, визначаючи умови, за яких країни торгують та інвестують.

Основними цілями регулювання міжнародної торгівлі є:

- Захист вітчизняної промисловості: уряди можуть запроваджувати торговельні бар'єри, щоб захистити вітчизняні компанії від іноземної конкуренції, допомагаючи захистити робочі місця та підтримувати національну економічну стабільність.

- Сприяння експорту: пропонуючи стимули, субсидії або податкові пільги, країни можуть заохотити вітчизняні фірми конкурувати на світових ринках.

- Збалансування торговельного дефіциту: регуляторні заходи, такі як тарифи, можуть бути використані для усунення торгових дисбалансів, коли країна імпортує більше, ніж експортує.

- Забезпечення практики чесної торгівлі: регулювання може допомогти запобігти недобросовісним практикам, таким як демпінг (продаж товарів за нижчими цінами, ніж на внутрішньому ринку) або субсидії, які спотворюють конкурентне середовище.

- Відповідність міжнародним стандартам: країни часто впроваджують нормативні акти, які відповідають глобальним торговельним угодам, гарантуючи, що вони відповідають правилам, встановленим такими органами, як Світова організація торгівлі (СОТ), або регіональними угодами, як-от Європейський Союз (ЄС). [25]

В умовах глобалізації все більшого значення набуває регулювання міжнародної торгівлі. Глобалізація призвела до швидкої інтеграції економік, дозволяючи товарам, послугам, капіталу та робочій силі вільніше переміщатися через кордони. Хоча це стимулювало економічне зростання, інновації та технологічний прогрес, це також створило значні проблеми, які вимагають ефективних механізмів регулювання.

Із зростаючим взаємозв'язком ринків національні галузі можуть бути вразливими до нечесної конкуренції з боку країн із нижчою вартістю робочої сили, гіршими екологічними стандартами або галузями, які субсидуються урядом. Правила торгівлі, такі як антидемпінгові заходи чи компенсаційні мита, допомагають вирівняти умови гри.

Зі зростанням світової торгівлі зростає і її вплив на навколишнє середовище. Правила, які встановлюють екологічні стандарти для виробництва та транспортування, можуть зменшити забруднення, забезпечити стале використання ресурсів і сприяти екологічно чистим практикам.

Торгівля харчовими продуктами, фармацевтичними препаратами та іншими чутливими продуктами вимагає суворого регулювання для забезпечення безпеки та якості. Міжнародні угоди, такі як санітарні та фітосанітарні (SPS) заходи, допомагають країнам захистити споживачів, забезпечуючи безперебійну торгівлю. [24]

Хоча глобалізація підвищила доходи в багатьох частинах світу, вона також посилила нерівність. Правила торгівлі можуть стати основою для участі країн, що розвиваються, у світових ринках шляхом сприяння справедливій торгівлі та надання їм преференційного доступу до розвинених ринків.

У дуже взаємопов'язаному світі події в одній частині земної кулі можуть мати далекосяжні економічні наслідки. Правила торгівлі можуть допомогти керувати економічними ризиками, такими як збої в ланцюзі поставок або коливання валют, щоб забезпечити стабільність глобальної торгової системи.

Підсумовуючи, оскільки глобалізація продовжує рухати міжнародну торгівлю, ефективне регулювання стає вирішальним для забезпечення максимізації переваг глобальної торгівлі при мінімізації таких ризиків, як економічна нерівність, погіршення стану навколишнього середовища та недобросовісна конкуренція.

Регулювання міжнародної торгівлі спирається на широкий спектр інструментів і методів управління транскордонними економічними обмінами. Ці методи призначені для захисту вітчизняної промисловості, забезпечення безпеки споживачів і сприяння збалансованій торговій системі. Узагальнено їх можна класифікувати на тарифні методи, нетарифні методи та державну підтримку експорту. [33]

Тарифи — це податки або збори, що стягуються з імпортованих товарів і послуг. Уряди використовують тарифи, щоб збільшити доходи та захистити вітчизняну промисловість, зробивши іноземну продукцію дорожчою на місцевому ринку. Вплив тарифів може бути різним залежно від їх типу та ставки.

Адвалорні мита розраховуються як відсоток від вартості імпортованих товарів. Наприклад, якщо країна накладає 10% адвалорне мито на імпортні автомобілі, автомобіль вартістю 20 000 доларів буде мати мито 2 000 доларів. Адвалорне мито є одним із найпоширеніших видів мита, оскільки воно є простим і коригується відповідно до змін цін.

Спеціальні мита - це фіксовані збори, що стягуються з певної кількості або одиниці імпортованого продукту, незалежно від його вартості. Наприклад, країна може ввести мито в розмірі 50 доларів США за тонну імпортованої сталі, незалежно від ринкової ціни сталі.

Комбіноване мито поєднує як адвалорні, так і специфічні елементи. Наприклад, мито може бути встановлено у розмірі 5% від вартості товару плюс фіксована сума за одиницю. Змішані мита пропонують гнучкість щодо захисту торгівлі та збору доходів. [50]

Підвищуючи ціни на імпортні товари, тарифи можуть зменшити споживчий попит на ці товари, що може спотворити моделі торгівлі та призвести до неефективності світової економіки.

Тарифи допомагають захистити місцеву промисловість від іноземної конкуренції, роблячи імпортні товари дорожчими. Цей захист має важливе значення для галузей економіки, що розвивається, або стратегічних секторів.

Для деяких країн, особливо для країн, що розвиваються, тарифи є важливим джерелом державних доходів.

Нетарифні методи – це широка категорія регуляторних заходів, які уряди використовують для контролю обсягу та видів товарів, що ввозяться в країну або вивозяться з неї, не вдаючись до оподаткування. Ці методи мають вирішальне значення для забезпечення стандартів продукції, контролю доступу на ринок і захисту місцевої промисловості.

Імпортні квоти - це обмеження на кількість певного товару, який можна імпортувати протягом певного періоду. Наприклад, країна може обмежити імпорт 100 тонн рису на рік, щоб захистити свій внутрішній сільськогосподарський сектор. [17]

Експортні квоти - це обмеження на кількість товарів, які країна може експортувати. Експортні квоти часто використовуються для управління обмеженими ресурсами або для виконання міжнародних торгових угод.

Таблиця 1.1

Основні методи регулювання міжнародної торгівлі

Метод	Тип	Опис	Вплив
Тарифні методи	Мита	Податки на імпорт для збільшення доходу або захисту внутрішніх галузей.	Підвищує вартість імпорту, захищає внутрішні галузі.
	Адвалорні мита	Податок у відсотках від вартості імпортованих товарів.	Доходи змінюються разом зі змінами вартості товару.
	Специфічні мита	Фіксований податок на одиницю або кількість товарів незалежно від їхньої вартості.	Фіксовані доходи за одиницю, незалежно від змін ціни.
	Змішані мита	Поєднання адвалорних та специфічних мит.	Баланс між чутливістю до ціни та фіксованим доходом.
Нетарифні методи	Квоти	Обмеження на кількість товарів, що імпортуються або експортуються.	Контролює пропозицію, захищає внутрішнє виробництво.
	Ліцензування та сертифікація	Імпорттери/експорттери повинні отримати ліцензії або підтвердити відповідність товарів стандартам якості.	Забезпечує відповідність внутрішнім та міжнародним стандартам.
Державна підтримка експорту	Субсидії	Фінансова підтримка для внутрішніх виробників/експортерів.	Знижує витрати на виробництво, підвищує конкурентоспроможність на глобальному ринку.
	Кредитування	Низьковідсоткові кредити або гарантії для підтримки експортерів.	Знижує фінансові ризики виходу на зарубіжні ринки.

Таблиця складена автором за [24]

Уряди можуть вимагати від імпортерів або експортерів отримання ліцензій перед здійсненням торгівлі певними продуктами. Ліцензування допомагає регулювати такі чутливі галузі, як фармацевтика чи торгівля зброєю, забезпечуючи дотримання міжнародного та національного законодавства.

Сертифікація гарантує, що продукти відповідають певним стандартам якості, безпеки та екологічності, перш ніж вони зможуть вийти на ринок. Наприклад, електронні товари можуть потребувати сертифікації на відповідність стандартам безпеки перед продажем у певній країні.

Уряди надають різні форми підтримки, щоб заохотити вітчизняні компанії виходити на міжнародні ринки або розширюватися на них. Ці механізми підтримки спрямовані на зменшення фінансових ризиків експорту, що робить вітчизняні товари більш конкурентоспроможними у світі.

Уряди можуть надавати фінансову допомогу або стимули вітчизняним галузям промисловості, щоб допомогти зменшити витрати виробництва, дозволяючи їм більш ефективно конкурувати на міжнародних ринках. Ці субсидії можуть мати форму прямих платежів, податкових пільг або підтримки досліджень і розробок.

Також уряди можуть пропонувати експортерам позики під низькі відсотки або кредитні гарантії. Ця фінансова допомога допомагає підприємствам покривати витрати на виробництво, маркетинг і транспортування, пов'язані з експортом. [17]

Регулювання міжнародної торгівлі є складним процесом, у якому беруть участь численні міжнародні організації та регіональні економічні об'єднання. Ці органи встановлюють правила, рамки та механізми, які забезпечують гладкі, чесні та стабільні глобальні торговельні відносини. Такі інституції, як Світова організація торгівлі (СОТ), Міжнародний валютний фонд (МВФ) і Світовий банк, забезпечують глобальний нагляд, тоді як регіональні групи, такі як Європейський Союз (ЄС), Угода США, Мексики та Канади (USMCA) та Асоціація держав Південно-Східної Азії (АСЕАН) формують торговельну

політику в окремих регіонах. Разом ці механізми сприяють співпраці, вирішують суперечки та підтримують економічне зростання в глобалізованому світі. [50]

Світова організація торгівлі (СОТ) відіграє вирішальну роль у регулюванні міжнародної торгівлі, встановлюючи правила та рамки, яких повинні дотримуватися всі країни-члени. Це гарантує, що торгівля протікає максимально гладко, передбачувано та вільно.

СОТ відповідає за адміністрування торговельних угод СОТ, виступає форумом для торговельних переговорів, вирішення торговельних суперечок, моніторинг національної торгової політики та надання технічної допомоги країнам, що розвиваються.

Члени СОТ повинні ставитися до іноземних товарів, послуг та інтелектуальної власності не менш прихильно, ніж до вітчизняних товарів після їх надходження на ринок.

Країна повинна поширювати будь-які сприятливі умови торгівлі, запропоновані одному торговому партнеру, на всіх членів СОТ, забезпечуючи рівне ставлення.

СОТ має структуровану систему врегулювання суперечок. Країни-члени можуть виносити суперечки на розгляд групи експертів, які виносять рішення з цього питання. Якщо рішення не буде виконано, СОТ може дозволити заходи у відповідь, такі як торгові санкції. [33]

Міжнародний валютний фонд (МВФ) відіграє важливу роль у стабілізації міжнародної торгівлі, надаючи фінансову допомогу та сприяючи глобальній валютній співпраці.

МВФ забезпечує міжнародну монетарну стабільність шляхом надання короткострокової фінансової допомоги країнам, які мають проблеми з платіжним балансом. Допомагаючи країнам підтримувати економічну стабільність, МВФ підтримує гладкі міжнародні торговельні відносини та допомагає запобігти фінансовим кризам, які можуть порушити міжнародну торгівлю.

Світовий банк підтримує розвиток світової торгівлі, фінансуючи проекти, пов'язані з торгівлею, і надаючи допомогу економічному розвитку для покращення торговельної інфраструктури та потенціалу.

Світовий банк фінансує проекти, пов'язані з транспортуванням, логістикою та інфраструктурою, щоб підвищити здатність країн, що розвиваються, брати участь у міжнародній торгівлі. Покращуючи порти, дороги та торговельні об'єкти, Світовий банк стимулює світову торгівлю та інтеграцію.

Європейський Союз (ЄС) є одним із найрозвинутіших регіональних торгових об'єднань у світі з єдиним внутрішнім ринком і спільною зовнішньоторговельною політикою. [32]

ЄС керує єдиним ринком, де товари, послуги, капітал і люди вільно переміщуються між країнами-членами. Крім того, митний союз ЄС гарантує, що товари, імпортовані до ЄС, підлягають однаковим тарифам і правилам у всіх державах-членах.

ЄС укладає торгові угоди з країнами, що не входять до ЄС, пропонуючи преференційний доступ до ринку ЄС через угоди про вільну торгівлю, такі як Всеосяжна економічна та торгова угода між ЄС і Канадою (СЕТА). Він також встановлює спільні зовнішні тарифи та правила торгівлі для імпорту з-за меж ЄС. [17]

Північноамериканська угода про вільну торгівлю NAFTA, замінена на USMCA у 2020 році, регулює торговельні відносини між Сполученими Штатами, Канадою та Мексикою.

Угода скасовує більшість тарифів на товари, якими торгують між трьома країнами, заохочуючи транскордонну торгівлю та інвестиції. Він також містить положення щодо захисту інтелектуальної власності, трудових прав і навколишнього середовища, які регулюються через оновлену структуру USMCA.

Асоціація держав Південно-Східної Азії (АСЕАН) сприяє економічному співробітництву та регіональній інтеграції серед своїх членів, зосереджуючись на сприянні вільній торгівлі в регіоні.

АСЕАН керує зоною вільної торгівлі АСЕАН (АФТА), яка знижує тарифи на товари, що торгуються між країнами-членами. АСЕАН також укладає угоди про вільну торгівлю із зовнішніми партнерами, такими як Китай, Японія та Південна Корея, що сприяє подальшій інтеграції Південно-Східної Азії у світову економіку. [9]

1.3 Методичний підхід до дослідження торговельно-економічних відносин між країнами

Вивчення торгово-економічних відносин між країнами відіграє вирішальну роль у розумінні динаміки глобальних економічних систем. Міжнародна торгівля є основою економічного співробітництва, впливаючи на економічне зростання, розвиток і розподіл ресурсів. Оскільки країни стають все більш взаємозалежними, важливо аналізувати та оцінювати торгові потоки, фактори, що на них впливають, і наслідки для національних економік.

Для проведення комплексного аналізу міжнародних торговельно-економічних відносин необхідний комплекс методичних підходів. Ці підходи дозволяють кількісно оцінювати та інтерпретувати дані про торгівлю, надаючи розуміння ефективності та структури торгових відносин.

Представлена таблиця систематизує основні методи та підходи, що використовуються для дослідження торговельно-економічних відносин.

Описовий підхід базується на якісному аналізі, який дозволяє виявити та описати ключові фактори, що впливають на розвиток торговельних відносин між країнами. Метод структурного аналізу використовується для оцінки товарної та географічної структури торгівлі, що дозволяє зрозуміти основні напрямки та партнерів в експортно-імпортних операціях.

Таблиця 1.2

Систематизація методів дослідження зовнішньоторговельних відносин

Група	Метод/підхід	Сутність	Застосування у контексті дослідження торговельно-економічних відносин
Описовий підхід	Аналітичний опис	Базується на якісному аналізі факторів, що впливають на розвиток торговельно-економічних відносин, без використання кількісних даних.	Оцінювання стану торговельних відносин між країнами, виявлення ключових перешкод та перспектив розвитку.
Метод структурного аналізу	Аналіз структури торгівлі	Оцінка товарної та географічної структури торговельно-економічних відносин.	Структурний аналіз обсягів експорту та імпорту, визначення основних торгових партнерів.
Кореляційно-регресійний аналіз	Регресійний аналіз	Виявлення взаємозалежності між економічними показниками, як ВВП, інфляція, обсяг експорту.	Оцінка впливу макроекономічних показників на торговельно-економічні відносини між країнами.
Метод міжнародних зіставлень	Порівняльний аналіз економік	Порівняння основних економічних показників різних країн для визначення конкурентних переваг та недоліків.	Визначення порівняльних переваг у сфері торгівлі, аналіз конкурентоспроможності на світовому ринку.

Таблиця складена автором за [20]

Кореляційно-регресійний аналіз дозволяє виявити взаємозалежність між макроекономічними показниками (ВВП, інфляція, експорт) і визначити їхній вплив на торговельно-економічні відносини.

Метод міжнародних зіставлень допомагає порівнювати економічні показники різних країн для визначення їхніх конкурентних переваг.

У дослідженні торговельно-економічних відносин між країнами різноманітні показники, такі як торговий баланс країни, темпи зростання чи застосування економетричних методів, таких як кореляційно-регресійний аналіз допомагають кількісно визначити динаміку міжнародної торгівлі та створюють основу для розуміння економічної співпраці між державами.

Торговельний баланс:

$$Т.Б. = \text{Експорт} - \text{Імпорт} \quad (1.1)$$

де експорт- це загальна вартість товарів і послуг, проданих країною в інші країни.

Імпорт- загальна вартість товарів і послуг, придбаних в інших країнах.

Торговельний баланс є основним показником аналізу міжнародної торгівлі, оскільки він дає миттєвий знімок зовнішньоекономічної позиції країни. Позитивне сальдо торговельного балансу вказує на активне сальдо торговельного балансу, тобто країна експортує більше, ніж імпортує, що може свідчити про конкурентоспроможну економіку чи потужні виробничі можливості. З іншого боку, негативне сальдо торговельного балансу вказує на дефіцит торгівлі, коли імпорт перевищує експорт, що, можливо, свідчить про надмірну залежність від іноземних товарів і послуг. [25]

Темпи зростання:

$$Т.зр. = \left(\frac{X_t - X_{t-1}}{X_{t-1}} \right) \times 100 \quad (1.2.)$$

де X_t – це вартість експорту (або імпорту) у поточному періоді.

X_{t-1} – це вартість експорту (або імпорту) за попередній період.

Кореляційно-регресійний аналіз є одним із ключових методів для дослідження взаємозв'язків між економічними показниками, що впливають на розвиток міжнародних торговельно-економічних відносин. [24]

Основним інструментом є метод найменших квадратів (МНК), який дозволяє побудувати рівняння регресії. Рівняння лінійної множинної регресії, яке відображає залежність фактора (Y) від незалежних змінних, матиме вигляд:

$$Y = a + b_1X_1 + b_2X_2 + b_3X_3 + b_4X_4 + b_5X_5 + b_6X_6 \quad (1.3.)$$

де Y — залежна змінна

a — вільний член (Y -перетин)

$b_1, b_2, \dots, b_6$ — коефіцієнти регресії для кожної незалежної змінної

$X_1, X_2, \dots, X_6$ — незалежні змінні

Висновки до першого розділу:

1. Було розглянуто ключові теорії, що пояснюють розвиток міжнародної торгівлі. Теорія меркантилізму, хоча і застаріла, показала важливість накопичення багатства шляхом експорту, що лягло в основу сучасних концепцій торговельного захисту. Теорія абсолютної переваги Адама Сміта та порівняльної переваги Давіда Рікардо визначають вигоди від спеціалізації, де кожна країна експортує товари, у виробництві яких вона має переваги. Модель Хекшера-Оліна пояснює, як відмінності у факторах виробництва (ресурсах) впливають на структуру торгівлі. Вивчення цих концепцій дозволяє глибше зрозуміти природу і рушійні сили міжнародної торгівлі та її значення для економічного розвитку країн.

2. Було проаналізовано механізми регулювання, що застосовуються для впливу на обсяги і структуру міжнародної торгівлі. Розглянуто тарифні методи, такі як мита, що використовуються для захисту внутрішнього ринку та стимулювання національного виробництва, і їхній вплив на економіку. Нетарифні методи, зокрема квоти, стандарти й сертифікація, служать додатковими інструментами регулювання, дозволяючи країнам контролювати якість імпортованих товарів і підтримувати стратегічні сектори. Державна підтримка експорту у вигляді субсидій і кредитування сприяє виходу національних компаній на світові ринки. Ці інструменти дозволяють країнам збалансувати власні економічні інтереси з міжнародними зобов'язаннями, створюючи умови для сталого розвитку торговельних відносин.

3. Висвітлено методичні підходи до аналізу торговельно-економічних відносин між країнами. Зокрема, кореляційно-регресійний аналіз дозволяє визначити, як певні економічні фактори (наприклад, обсяг експорту, імпорту та прямих іноземних інвестицій) впливають на основні економічні показники, такі як ВВП. Використання статистичних методів та економетричних моделей сприяє точнішому розумінню економічної взаємодії між країнами.

РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН ТА АНАЛІЗ РОЗВИТКУ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН МІЖ США ТА УКРАЇНОЮ

2.1. Порівняльна характеристика рівнів соціально-економічного розвитку США та України

Порівняння рівнів соціально-економічного розвитку двох країн, таких як США та Україна, має важливе значення для розуміння їхніх позицій у світовій економіці та характеру їхніх двосторонніх торгово-економічних відносин. США, будучи однією з найбільших економік світу, та Україна, яка є країною з ринковою економікою, що розвивається, представляють дві різні стадії економічного розвитку, промислової структури та торгових можливостей. Аналіз та порівняння їх соціально-економічних рівнів дає змогу зрозуміти сильні та слабкі сторони кожної країни, допомагає визначити сфери потенційної співпраці чи покращення, а також покращує процес прийняття рішень у торговельній політиці та економічній дипломатії.

У контексті американсько-українських відносин, особливо на тлі геополітичних проблем, включаючи російську збройну агресію проти України, соціально-економічні порівняння підкреслюють необхідність економічної стабільності та міжнародного співробітництва. Економічна підтримка США та торговельні відносини можуть значно вплинути на соціально-економічне відновлення та розвиток України.

Аналіз показників соціального розвитку між країнами, таких як кількість населення, індекс людського розвитку (ІЛР), рівень освіти та витрати на охорону здоров'я, пропонує глибше розуміння їхнього соціально-економічного прогресу.

Згідно табл. 2.1., населення США неухильно зростає з 320,74 мільйона в 2015 році до 334,91 мільйона в 2023 році, що відображає постійне зростання через високий рівень імміграції та високий рівень народжуваності.

Індекс людського розвитку (ІЛР) США стабільно залишався в діапазоні 0,92-0,93, що свідчить про дуже високий рівень людського розвитку.

Частка населення з вищою освітою постійно зростала, досягнувши 37,66% у 2022 році. Це свідчить про те, що країна приділяє велику увагу вищій освіті, яка відіграє вирішальну роль у розвитку робочої сили та інноваціях.

Таблиця 2.1

Динаміка показників соціального розвитку США за 2015-2023 рр.

Рік	Кількість населення США (млн. осіб)	ІЛР США	Частка населення з вищою освітою (% від загального населення)	Витрати на охорону здоров'я (доларів на душу населення)
2015	320,74	0,924	32,50	9248,9
2016	323,07	0,926	33,44	9599,9
2017	325,12	0,928	34,16	9902,8
2018	326,84	0,93	34,99	10280,5
2019	328,33	0,933	36,04	10658,4
2020	331,53	0,923	37,52	11758,4
2021	332,05	0,921	37,86	12012,2
2022	333,27	0,927	37,66	12473,8
2023	334,91	X	X	X

Таблиця складена автором за [34, 35, 41]

Витрати на охорону здоров'я на душу населення значно зросли з 9248,9 доларів США у 2015 році до 12473,8 доларів США у 2022 році. Зростання витрат на охорону здоров'я демонструє зосередженість країни на покращенні медичних послуг, хоча доступність медичної допомоги залишається проблемою.

Згідно табл. 2.2., Україна зазнала значного скорочення населення з 45,17 мільйонів у 2015 році до 37,0 мільйонів до 2023 року. Це скорочення в основному пов'язане з еміграцією, низьким рівнем народжуваності та триваючим конфліктом з Росією, який також спричинив переміщення мільйонів громадян.

ІЛР України залишався відносно стабільним з 2015 по 2019 роки з невеликим зниженням у 2020 році до 0,762, що відображає економічний вплив війни та пандемії. До 2022 року ІЛР ще більше впав до 0,734, підкреслюючи

проблеми, з якими стикається країна у підтримці стандартів людського розвитку в умовах негараздів.

Таблиця 2.2

Динаміка показників соціального розвитку України за 2015-2023 рр.

Рік	Кількість населення України (млн. осіб)	ІЛР України	Частка населення з вищою освітою (% від загального населення)	Витрати на охорону здоров'я (доларів на душу населення)
2015	45,17	0,764	29,3	158
2016	45,04	0,767	28,6	157
2017	44,88	0,771	28,7	187
2018	44,69	0,771	28,7	221
2019	44,47	0,774	30,6	247
2020	44,21	0,762	29,9	270
2021	43,85	0,755	30,2	368
2022	38,0	0,734	29,8	X
2023	37,0	X	X	X

Таблиця складена автором за [10, 14, 41]

У той час як населення США стабільно зростає, Україна стикається зі значним демографічним спадом. Факторами, що спричиняють ці тенденції, є імміграція та економічна стабільність у США, тоді як Україна бореться з війною, економічними труднощами та, як наслідок, відтоком населення.

Велика різниця у видатках на охорону здоров'я підкреслює різницю в ресурсах між двома країнами. США витрачають значно більше на охорону здоров'я, що відображає як вищі витрати, так і більш досконалу систему охорони здоров'я. Україна зі значно меншими витратами стикається з проблемами в забезпеченні належних послуг охорони здоров'я, особливо під час кризи.

У таблиці 2.3. наведено ВВП та ВВП на душу населення України з 2010 по 2023 роки, що дає уявлення про економічний розвиток країни за цей період. Ці показники відображають як загальний економічний результат, так і середній економічний внесок на одну людину, підкреслюючи вплив ключових соціально-економічних подій

На початку 2010-х років країна пережила значне економічне зростання, коли ВВП збільшився з 141,2 мільярда доларів США у 2010 році до піку в 190,5 мільярда доларів США у 2013 році. Це зростання значною мірою було зумовлено збільшенням промислового виробництва, експорту та внутрішніми економічними реформами.

Однак геополітична криза 2014-2015 років, включаючи анексію Криму та конфлікт на сході України, призвела до різкого падіння ВВП, який різко впав до 91 мільярда доларів США у 2015 році, що становить падіння більш ніж на 50% порівняно з 2013 роком. Це скорочення підкреслює глибокий економічний вплив конфлікту, оскільки він порушив промислові регіони та послабив довіру інвесторів.

Таблиця 2.3

Динаміка ВВП України за 2010-2023 рр.

Рік	ВВП України (млрд доларів)	ВВП на душу населення України (доларів)
2010	141,2	3078,4
2011	169,3	3704,8
2012	182,6	4004,8
2013	190,5	4187,7
2014	133,5	3104,7
2015	91	2124,7
2016	93,4	2187,7
2017	112,1	2638,3
2018	130,9	3096,6
2019	153,8	3661,5
2020	156,6	3751,7
2021	199,7	4827,8
2022	162	4576,0
2023	178,8	5181,4

Таблиця складена автором за [37, 39]

Згідно табл. 2.3., починаючи з 2016 року, економіка повільно почала відновлюватися, ВВП неухильно зростав, досягнувши 199,7 мільярдів доларів у 2021 році. Глобальний вплив пандемії COVID-19 трохи сповільнив це відновлення, але зростання відновилося, особливо у 2021 році, коли економіка відновилася після пандемії.

У 2022 році відновлення конфлікту через російське вторгнення спричинило чергове скорочення, коли ВВП впав до 162 мільярдів доларів. Незважаючи на це, у 2023 році спостерігалось часткове відновлення, а ВВП оцінюється в 178,8 мільярда доларів.

У період з 2010 по 2013 рік спостерігалось постійне зростання з 3078 доларів США в 2010 році до 4187 доларів США в 2013 році. Однак криза 2014 року спричинила різке падіння ВВП на душу населення, досягнувши мінімуму в 2124 доларів США в 2015 році.

Після 2016 року, коли економіка стабілізувалася та зростала, ВВП на душу населення постійно збільшувався, досягнувши 4827 доларів США у 2021 році, що є значним покращенням. Це свідчить про відновлення рівня життя, інвестицій та економічної активності, хоча цей показник залишається нижчим, ніж в інших європейських країнах.

Таблиця 2.4

Динаміка ВВП США за 2010-2023 рр.

Рік	ВВП США (млрд доларів)	ВВП на душу населення США (доларів)
2010	15050	48650,7
2011	15600	50066,0
2012	16250	51784,4
2013	16880	53409,8
2014	17610	55304,3
2015	18300	57040,2
2016	18800	58206,6
2017	19610	60322,3
2018	20660	63201,0
2019	21520	65548,1
2020	21320	64317,4
2021	23590	71055,9
2022	25740	77246,7
2023	27360	81695,2

Таблиця складена автором за [38, 40]

Згідно табл. 2.4., протягом цього періоду США підтримували незмінно високий ВВП, починаючи з 15,05 трильйонів доларів у 2010 році та збільшившись до 27,36 трильйонів доларів до 2023 року. Це стійке зростання

відображає активну економічну діяльність, технологічні інновації та участь економіки США в глобальній торгівлі. Незважаючи на спад у 2020 році через пандемію COVID-19, економіка США швидко відновилася, досягнувши нових максимумів у 2021 та 2022 роках.

Показники ВВП на душу населення підкреслюють різкі відмінності в розподілі багатства та рівні життя між двома країнами. ВВП США на душу населення постійно зростав з 48 650,7 доларів США у 2010 році до 81 695,2 доларів США у 2023 році. Це зростання відображає не лише зростання національного багатства, але й покращення рівня продуктивності та доходів населення, що робить США однією з найбагатших країн у світі.

Порівняльний аналіз ВВП та ВВП на душу населення показує значні відмінності між США та Україною щодо економічної потужності, багатства та стабільності. Постійно високий ВВП США та ВВП на душу населення демонструють їхній статус економічної наддержави, тоді як економіка України, хоча й демонструє потенціал для зростання, залишається вразливою до зовнішніх геополітичних подій та економічних зривів. Аналіз цих макроекономічних показників підкреслює важливість політичної стабільності, міжнародного співробітництва для сприяння сталому економічному розвитку, особливо для таких країн, як Україна.

Інфляція є ключовим макроекономічним показником, який відображає зміни загального рівня цін в економіці з плином часу. Порівнюючи рівень інфляції в цих двох країнах, ми можемо оцінити економічну стабільність, купівельну спроможність і ефективність монетарної політики.

Згідно табл. 2.5., протягом цього періоду в США спостерігалися відносно стабільні темпи інфляції, коливаючись від найнижчого рівня в 0,12% у 2015 році до піку в 8,00% у 2022 році. Між 2010 і 2019 роками інфляція коливалася від 1% до 3%, що вказує на стабільне макроекономічне середовище. Однак, починаючи з 2021 року, інфляція різко зросла до 4,70% і ще більше зросла до 8,00% у 2022 році через порушення ланцюга поставок і збільшення попиту через пандемію COVID-19, а також геополітичну напругу, як-от російське

вторгнення в Україну. До 2023 року інфляція почала знижуватися, знизившись до 4,12%.

Таблиця 2.5

Динаміка показників інфляції в США та Україні за 2010-2023 рр.

Рік	Рівень інфляції США (%)	Рівень інфляції України (%)
2010	1,64	9,37
2011	3,16	7,96
2012	2,07	0,57
2013	1,46	-0,24
2014	1,62	12,07
2015	0,12	48,70
2016	1,26	13,91
2017	2,13	14,44
2018	2,44	10,95
2019	1,81	7,89
2020	1,23	2,73
2021	4,70	9,36
2022	8,00	20,18
2023	4,12	12,85

Таблиця складена автором за [42, 43]

Ця закономірність свідчить про те, що хоча США загалом контролюють інфляцію за допомогою ефективної монетарної політики, зовнішні потрясіння, такі як пандемія та глобальна економічна криза, можуть спричинити короткостроковий інфляційний тиск.

Для порівняння, рівень інфляції в Україні демонструє набагато більшу волатильність. Рівень інфляції в Україні різко коливався, маючи екстремальні максимуми та мінімуми протягом аналізованого періоду.

У 2015 році, коли інфляція різко зросла до 48,70% після конфлікту на сході країни в 2014 році та анексії Криму, що дестабілізувало економіку. У 2014 році також спостерігалася висока інфляція на рівні 12,07% через загострення політичних заворушень.

Ще один сплеск стався у 2022 році, коли інфляція сягнула 20,18%, в основному через російське вторгнення та економічні проблеми, що виникли в

результаті. Ці різкі коливання відображають економічну вразливість України до політичних і геополітичних зривів.

Різниця в рівнях інфляції впливає на торгові відносини та інвестиційні рішення. Вищий рівень інфляції в Україні порівняно зі США вказує на більш значну економічну нестабільність, яка може стримувати прямі іноземні інвестиції (ППІ) і створювати проблеми для довгострокових торгових відносин. Це порівняння підкреслює необхідність впровадження в Україні політики монетарної стабілізації для залучення інвестицій і підвищення стійкості економіки.

Зовнішній борг є важливим показником економічної стабільності країни та відображає її здатність керувати фінансовими зобов'язаннями.

Таблиця 2.6

Показники зовнішнього боргу США та України за 2015-2023 рр.

Рік	Зовнішній борг США (млрд доларів)	Зовнішній борг США (% від ВВП)	Зовнішній борг України (млрд доларів)	Зовнішній борг України (% від ВВП)
2015	17710,44	96,8%	118,73	130,5%
2016	18025,12	95,9%	113,52	121,5%
2017	19020,98	97,0%	116,58	104,0%
2018	19669,42	95,2%	114,71	87,6%
2019	20600,67	95,7%	121,74	79,2%
2020	2141,75	10,0%	125,69	80,3%
2021	23313,74	98,8%	129,71	65,0%
2022	24640,06	95,7%	132,00	81,5%
2023	25984,65	95,0%	161,53	90,3%
2024	26467,04	X	169,06	X

Таблиця складена автором за [3, 54, 58]

Згідно табл. 2.6., зовнішній борг Сполучених Штатів залишається стабільно високим, коливаючись між 95% і 98% ВВП протягом останніх кількох років. Станом на 2023 рік зовнішній борг США сягнув приблизно 25,98 трильйона доларів, що становить 95,0% ВВП. Високий рівень боргу є характерною рисою економіки США, враховуючи її глобальний фінансовий вплив, попит на казначейські зобов'язання США та її здатність підтримувати

такі рівні завдяки стабільному економічному зростанню та високій міжнародній довірі.

Для порівняння, зовнішній борг України, хоч і значно менший в абсолютному вираженні, становить значну частину її ВВП. У 2015 році зовнішній борг України становив 130,5% ВВП, що є відображенням економічної кризи та впливу геополітичної нестабільності. Однак Україні вдалося зменшити свій борговий тягар відносно ВВП протягом багатьох років, знизившись до 65,0% у 2021 році. До 2023 року рівень боргу знову зріс до 90,3% через поточні економічні виклики.

Незважаючи на високий абсолютний рівень боргу, США користуються високим світовим попитом на їхні боргові цінні папери, низькою вартістю запозичень і різноманітною, стійкою економікою. Статус долара США як основної резервної валюти світу забезпечує додаткову стабільність. Таким чином, незважаючи на те, що відношення боргу до ВВП залишається високим, воно вважається стабільним, враховуючи здатність США контролювати інфляцію та мати доступ до глобальних ринків фінансування.

У таблиці 2.7. порівнюються рівні безробіття в США та Україні з 2015 по 2023 рік. Рівень безробіття є ключовим економічним показником, що відображає відсоток робочої сили, яка активно шукає, але не може знайти роботу.

Таблиця 2.7

Динаміка показників рівня безробіття в США та Україні за 2015-2023 рр.

Рік	Рівень безробіття США (%)	Рівень безробіття України (%)
2015	5	9,5
2016	4,7	9,7
2017	4,1	9,9
2018	3,9	9,1
2019	3,6	8,6
2020	6,7	9,5
2021	3,9	9,8
2022	3,5	X
2023	3,7	X

Таблиця складена автором за [10, 52]

Згідно табл. 2.7., у Сполучених Штатах рівень безробіття загалом знизився за період з 5% у 2015 році до 3,5% у 2022 році, що відображає стабільне економічне зростання та створення робочих місць.

Примітно, що у 2020 році рівень безробіття зріс до 6,7%, що різко зросло через економічну кризу пандемії COVID-19. Однак економіка США продемонструвала стійкість, і до 2021 і 2022 років рівень безробіття повернувся до рівня до пандемії. Це відновлення підкреслює силу ринку праці США та його здатність швидко адаптуватися після економічних потрясінь.

Рівень безробіття в Україні постійно залишався вищим, ніж у США, коливаючись на рівні 9,5%-9,9% між 2015 і 2021 роками. Країна постійно стикається з проблемами, зокрема економічною нестабільністю, структурними реформами та збройним конфліктом. Дані за 2022 та 2023 роки недоступні через важку геополітичну та економічну ситуацію, включаючи війну, яка, ймовірно, погіршила рівень безробіття.

Сполучені Штати демонструють набагато сильніший і стабільніший ринок праці з нижчим рівнем безробіття та швидким відновленням після економічних потрясінь, таких як пандемія COVID-19. Україна, з іншого боку, стикається з хронічними проблемами безробіття, які посилюються триваючою геополітичною напругою та економічною реструктуризацією.

Також необхідними даними для дослідження соціально-економічного стану США та України є порівняння розподілу зайнятості за секторами економіки. Він окреслює відсоток робочої сили, зайнятої в сільському господарстві, промисловості та сфері послуг в обох країнах, підкреслюючи структурні відмінності в їхніх економіках.

Згідно рис. 2.1., робоча сила США переважно зосереджена у сфері послуг, у цій сфері зайнято 79,2% населення. Це свідчить про передову стадію економічного розвитку, де домінують галузі, орієнтовані на послуги, такі як фінанси, охорона здоров'я, освіта та інформаційні технології. Перехід до послуг є типовим для високорозвинутих економік, які сильно залежать від знань, інновацій та споживчого попиту.

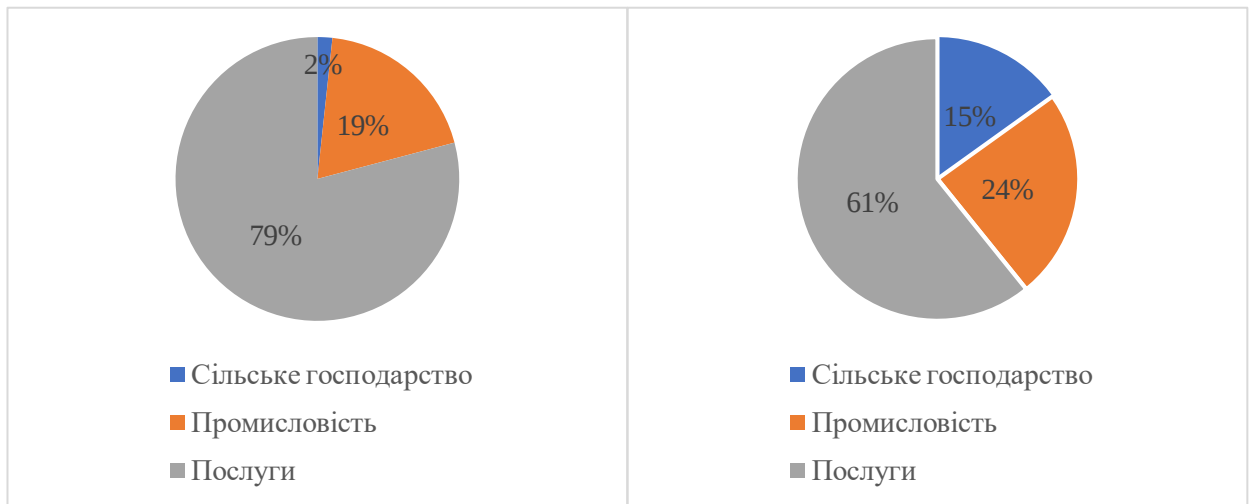

Рис. 2.1. Структура зайнятості населення за секторами економіки в США та Україні [36]

Зайнятість у промисловості становить 19,2%, що демонструє значну промислову базу країни, яка включає такі сектори, як виробництво, будівництво та енергетика. Незважаючи на це, у промисловості зайнята менша частина населення, ніж у сфері послуг, оскільки підвищення продуктивності та автоматизація зменшили потребу у великій промисловій робочій силі.

Лише 1,7% працівників США зайняті в сільському господарстві, що свідчить про модернізацію галузі та високу продуктивність. Сільськогосподарський сектор США сильно механізований, що забезпечує високу продукцію з відносно невеликою кількістю працівників.

Навпаки, 15,1% населення України зайнято в сільському господарстві, що підкреслює потужну сільськогосподарську базу країни та відносно нижчий рівень механізації порівняно зі США. Сільське господарство залишається важливою складовою української економіки як для внутрішнього споживання, так і для експорту.

На зайнятість у промисловості припадає 24,1% робочої сили, що є вищим показником, ніж у США, що відображає наголос України на таких галузях, як сталеливарна, гірничодобувна та машинобудівна. Проте виклики, з якими стикається промисловий сектор, зокрема застаріла інфраструктура та геополітична нестабільність, обмежили його потенціал зростання.

У секторі послуг зайнято 60,8% населення, що є значно нижчою часткою порівняно зі США. Це відображає перехід України до більш орієнтованої на послуги економіки, але процес все ще триває. Сфера послуг в Україні недостатньо розвинена порівняно із західними стандартами через різноманітні економічні та структурні проблеми.

2.2. Аналіз розвитку торговельно-економічних відносин між США та Україною

У сучасному взаємопов'язаному та глобалізованому світі торгово-економічні відносини між державами відіграють вирішальну роль у стимулюванні економічного розвитку, політичної стабільності та безпеки. Відносини між Сполученими Штатами та Україною є особливо важливими, враховуючи геополітичний контекст у Східній Європі та стратегічне розташування України як ключового гравця в регіональній торгівлі. Як одна з найбільших і найпотужніших економік у світі, США є життєво важливим партнером для України, сприяючи її економічній стійкості через торгівлю, інвестиції та підтримку в таких критичних секторах, як сільське господарство, енергетика, технології та оборона.

США відіграють важливу роль у підтримці зусиль України з модернізації її економіки та зміцнення демократичних інститутів, особливо в світлі поточних геополітичних викликів. Більше того, участь США в економічних перетвореннях України через торгівлю допомагає обом країнам використовувати нові ринкові можливості та сприяти економічній стабільності, особливо під час конфліктів, таких як триваюча російська агресія.

Динаміка зовнішньої торгівлі товарами в Україні за останнє десятиліття демонструє значні коливання як експорту, так і імпорту, що відображає виклики, породжені внутрішніми реформами, глобальними економічними тенденціями та геополітичною напругою. Період між 2013 і 2023 роками

висвітлює деякі ключові події в торгівлі України зі Сполученими Штатами та іншими міжнародними партнерами, надаючи розуміння мінливого економічного ландшафту країни.

Згідно табл. 2.8., у 2013 році експорт товарів з України становив 63,32 мільярда доларів, а імпорт – 76,99 мільярда доларів, що призвело до значного торговельного дефіциту в 13,67 мільярда доларів. Цей дефіцит був відображенням ширшої економічної боротьби та політичної невизначеності, з якими в той час зіткнулася Україна.

Таблиця 2.8

Динаміка зовнішньої торгівлі України 2013-2023 рр.

Рік	Експорт, млрд. дол	Імпорт, млрд. дол	Зовнішньо-торговельний обіг, млрд. дол	Зовнішньо-торговельне сальдо, млрд.дол
Товари				
2013	63,3207	76,9868	140,3075	-13,6661
2014	53,9017	54,4287	108,3304	-0,527
2015	38,1271	37,5164	75,6435	0,6107
2016	36,3617	39,2498	75,6115	-2,8881
2017	43,2647	49,6072	92,8719	-6,3425
2018	47,335	57,1876	104,5226	-9,8526
2019	50,0546	60,8002	110,8548	-10,7456
2020	49,1918	54,3361	103,5279	-5,1443
2021	68,0723	72,8431	140,9154	-4,7708
2022	44,1356	55,2957	99,4313	-11,1601
2023	36,1829	63,567	99,7499	-27,3841
Послуги				
2013	14,2332	7,523	21,7562	6,7102
2014	11,5208	6,3731	17,8939	5,1477
2015	9,7366	5,523	15,2596	4,2136
2016	9,868	5,3265	15,1945	4,5415
2017	10,7903	5,6521	16,4424	5,1382
2018	11,6799	6,3618	18,0417	5,3181
2019	15,6609	7,0272	22,6881	8,6337
2020	11,5472	5,8765	17,4237	5,6707
2021	12,7856	7,9765	20,7621	4,8091
2022	9,166	3,0151	12,1811	6,1509
2023	8,991	5,4244	14,4154	3,5666

Таблиця складена автором [15, 18]

Оскільки політична нестабільність досягла піку в 2014 році через анексію Криму та початок конфлікту на сході України, експорт впав до 53,90 млрд доларів, а імпорт впав до 54,43 млрд доларів, наблизивши торговий баланс до рівноваги з дефіцитом лише 0,53 мільярда доларів.

З 2016 по 2021 рік торгівля товарами в Україні стабільно зростала як в експорті, так і в імпорті: експорт зріс з 36,36 млрд доларів у 2016 році до 68,07 млрд доларів у 2021 році. Імпорт також зріс з 39,25 млрд доларів у 2016 році до 72,84 млрд доларів у 2021 році. Зовнішньоторговельний оборот у 2021 році досяг максимуму в 140,92 мільярда доларів, наближаючись до рівня 2013 року.

Наслідки повномасштабного вторгнення Росії у 2022 році чітко відображені в статистиці торгівлі. Експорт товарів різко скоротився до 44,14 мільярда доларів, тоді як імпорт, який вплинув на порушення ланцюжків поставок і попит під час війни, залишився відносно високим і становив 55,30 мільярда доларів. Зовнішньоторговельний баланс був значним від'ємним у розмірі 11,16 млрд дол. У 2023 році війна завдала значних збитків промисловому та сільськогосподарському секторам України: експорт ще більше впав до 36,18 мільярдів доларів, тоді як імпорт зріс до 63,57 мільярдів доларів, що призвело до торгового дефіциту в 27,38 мільярдів доларів.

Сфера торгівлі послугами відіграє значну роль у загальній структурі економіки України, і її динаміка значно відрізняється від торгівлі товарами. Україна стабільно має активне сальдо торгівлі послугами, що допомагає компенсувати постійний дефіцит торгівлі товарами.

Згідно з рис. 2.2., у 2013 році український експорт послуг сягнув 14,23 мільярда доларів США, а імпорт – 7,52 мільярда доларів США, що призвело до значного профіциту в 6,71 мільярда доларів США. Цей профіцит відображає високі показники України в ключових секторах послуг, таких як ІТ, транспорт і туризм, які є життєво важливими джерелами валютних надходжень.

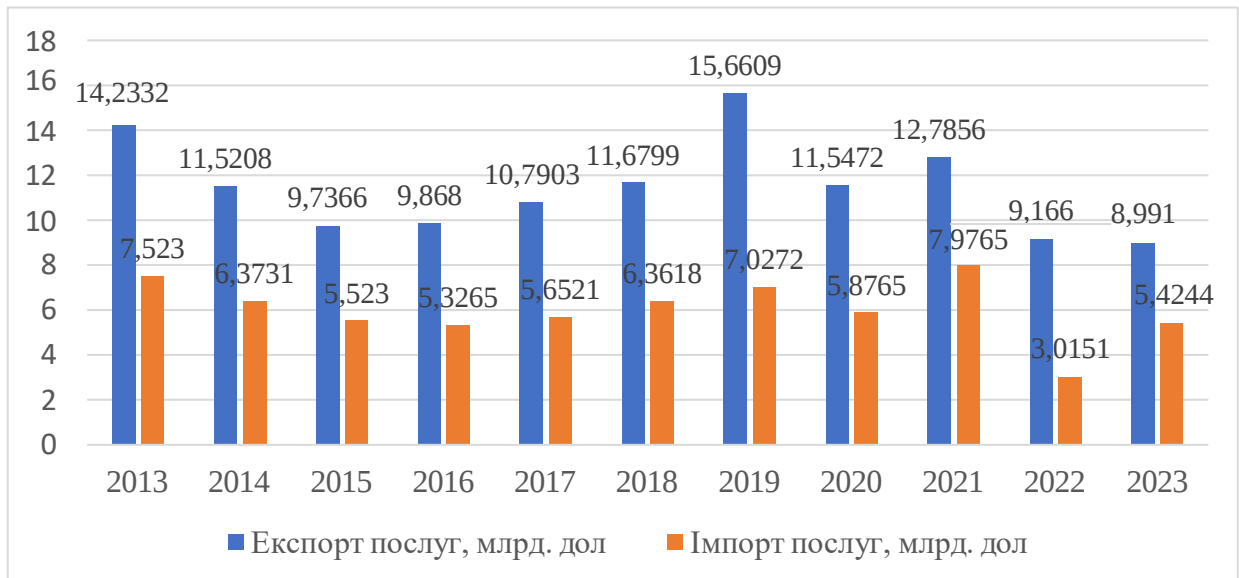

Рис. 2.2. Динаміка зовнішньої торгівлі послугами України [15, 18]

Пандемія COVID-19 у 2020 році призвела до перебоїв у світових подорожах і торгівлі, скоротивши український експорт послуг до 11,55 мільярдів доларів, але сектор швидко адаптувався, і такі сектори, як ІТ, показали стійкість. У 2020 році активне сальдо торгівлі послугами залишалося стабільним на рівні 5,67 мільярда доларів.

Повномасштабне російське вторгнення у 2022 році знову порушило торгівлю послугами. Експорт послуг різко впав до 9,17 мільярда доларів у 2022 році, тоді як імпорт скоротився більш значно до 3,02 мільярда доларів, що призвело до позитивного сальдо у 6,15 мільярда доларів. Скорочення імпорту відбулося в основному через вплив війни на споживчий і корпоративний попит на міжнародні послуги.

Динаміка торгівлі товарами та послугами висвітлює дві протилежні реальності для України. Хоча торгівля товарами зазнала значних невдач через геополітичну нестабільність, сектор послуг, зокрема ІТ, продемонстрував стійкість і продовжує робити позитивний внесок в економічні показники країни.

У наведеній нижче таблиці подано огляд показників зовнішньої торгівлі Сполучених Штатів товарами та послугами за період 2013–2023 років. Ці точки даних висвітлюють динаміку торговельного балансу,

зовнішньоторговельний оборот і зміну моделей обсягів експорту та імпорту. Різниця між товарами та послугами розкриває ключові тенденції в глобальній взаємодії економіки США, демонструючи надлишок послуг і постійний дефіцит у торгівлі товарами.

Згідно табл. 2.8., з 2013 по 2023 рік США стабільно фіксували дефіцит торгівлі товарами. У 2013 році дефіцит становив 700,5 мільярдів доларів, а до 2022 року значно зріс до 1 179,9 мільярдів доларів.

Таблиця 2.9

Динаміка зовнішньої торгівлі США 2013-2023 рр.

Рік	Експорт, млрд. дол	Імпорт, млрд. дол	Зовнішньо-торговельний обіг, млрд. дол	Зовнішньо-торговельне сальдо, млрд.дол
Товари				
2013	1 593,7	2 294,2	3 888,0	-700,5
2014	1 635,6	2 385,5	4 021,0	-749,9
2015	1 511,4	2 273,2	3 784,6	-761,9
2016	1 457,4	2 207,2	3 664,6	-749,8
2017	1 557,0	2 356,3	3 913,3	-799,3
2018	1 676,9	2 555,7	4 232,6	-878,7
2019	1 655,1	2 512,4	4 167,5	-857,3
2020	1 433,9	2 346,7	3 780,6	-912,9
2021	1 765,9	2 849,0	4 614,9	-1 083,2
2022	2 090,3	3 270,3	5 360,6	-1 179,9
2023	2 045,2	3 108,5	5 153,7	-1 063,3
Послуги				
2013	719,4	465,7	1 185,1	253,7
2014	757,1	491,1	1 248,1	266,0
2015	769,4	498,3	1 267,7	271,1
2016	783,4	513,1	1 296,5	270,3
2017	837,5	555,1	1 392,5	282,4
2018	865,5	565,4	1 430,9	300,2
2019	891,2	593,3	1 484,5	297,9
2020	726,3	467,1	1 193,4	259,2
2021	804,9	569,8	1 374,8	235,1
2022	949,1	713,9	1 663,0	235,2
2023	1 026,6	748,2	1 774,8	278,4

Таблиця складена автором [44]

Піковий дефіцит у цей період відображає послідовну модель більших обсягів імпорту порівняно з експортом. Цей постійний дисбаланс значною

мірою пояснюється залежністю США від імпорту споживчих товарів, електроніки, транспортних засобів і сировини при збереженні порівняно повільніших темпів зростання експорту.

Найбільший зовнішньоторговельний оборот спостерігався у 2022 році на рівні 5,36 трлн доларів, чому сприяло відновлення економіки після пандемії та зростання глобального попиту. Однак, навіть якщо експорт досяг піку в 2090,3 мільярда доларів у 2022 році, збільшення імпорту, яке досягло 3270,3 мільярда доларів, затьмарило це зростання, збільшивши дефіцит торгівлі.

На відміну від торгівлі товарами, торгівля послугами США стабільно фіксувала позитивне сальдо протягом періоду 2013–2023 років, що підкреслює порівняльну перевагу країни в таких секторах, як фінансові послуги, ІТ, розваги та професійні послуги. Профіцит зріс з \$253,7 млрд у 2013 році до \$278,4 млрд у 2023 році, незважаючи на коливання обсягів експорту та імпорту.

Пандемія значно вплинула на торгівлю послугами порівняно з товарами. У 2020 році як експорт, так і імпорт послуг впали, а імпорт досяг мінімуму в 467,1 мільярда доларів США, що призвело до меншого активного сальдо торгівлі в 259,2 мільярда доларів. Після послаблення глобальних обмежень на подорожі та розширення цифрових послуг після пандемії торгівля послугами відновилася. До 2023 року експорт послуг вперше перевищив 1 трильйон доларів США, що свідчить про швидке відновлення сектора послуг США.

Отже, економіка США структурно залежить від імпортних товарів, що сприяє постійному торговому дефіциту в цьому секторі. Навпаки, конкурентоспроможність країни в сфері послуг, особливо в наукомістких галузях — допомогла зберегти позитивний торговельний баланс у сфері послуг, пом'якшивши загальний дефіцит торгівлі.

Аналіз динаміки торгівлі товарами між Україною та США має важливе значення для розуміння еволюції характеру економічних відносин. Цей період включає великі глобальні та регіональні події, які вплинули на торгові потоки, такі як пандемія COVID-19 і триваюча війна в Україні. Вивчення експорту,

імпорту, торговельного балансу та частки США у зовнішній торгівлі України дозволяє оцінити вплив цих факторів на двосторонню торгівлю та оцінити майбутній потенціал економічного співробітництва.

Згідно табл. 2.10., український експорт до США коливався протягом аналізованого періоду, досягнувши піку в 2021 році в \$1,61 млрд. Ймовірно, це зростання було зумовлено зростанням попиту на українські товари та покращенням торговельних угод. Однак у 2022 і 2023 роках експорт значно скоротився, досягнувши лише 861,8 млн доларів і 518,5 млн доларів відповідно. Падіння у 2023 році відображає збої, спричинені триваючим конфліктом в Україні та його вплив на виробництво та логістику.

Таблиця 2.10

Динаміка торгівлі товарами між Україною та США 2018-2023 рр.

Рік	Експорт (млн. дол. США)	Імпорт (млн. дол. США)	Частка США в експорті України (%)	Частка США в імпорті України (%)	Сальдо (млн. дол. США)	Оборот (млн. дол. США)
2018	1111,4	2962,4	2,3%	5,2%	-1851,0	4073,7
2019	978,6	3284,4	2,0%	5,4%	-2305,8	4263,1
2020	983,9	3068,7	2,0%	5,6%	-2084,8	4052,6
2021	1610,5	3333,3	2,4%	4,6%	-1722,8	4943,7
2022	861,8	2171,9	2,0%	3,9%	-1310,2	3033,7
2023	518,5	2862,8	1,4%	4,5%	-2344,3	3381,3

Таблиця складена автором за [15, 16]

Протягом усього періоду імпорт США в Україну стабільно перевищував український експорт. Імпорт зріс з 2,96 мільярда доларів у 2018 році до 3,33 мільярда доларів у 2021 році, перш ніж впасти у 2022 році до 2,17 мільярда доларів через збої, пов'язані з війною. Однак у 2023 році імпорт відновився до 2,86 мільярда доларів, що свідчить про відновлення попиту в Україні на американські товари, можливо, у таких важливих сферах, як машини, транспортні засоби та технології, необхідні для реконструкції.

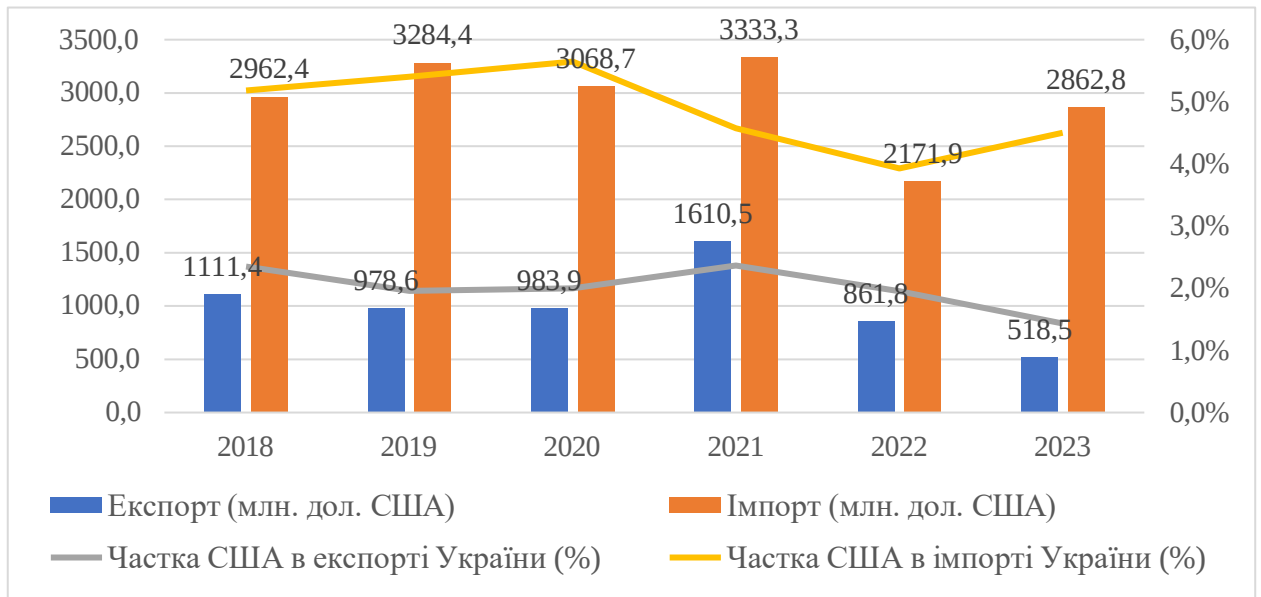

Рис. 2.3. Динаміка торгівлі товарами між Україною та США (млн.дол) [15, 16]

Згідно рис. 2.3., Україна щороку стикається зі значним дефіцитом в розрізі торгівлі товарами із США. Найбільший дефіцит був у 2023 році – 2,34 мільярда доларів, що свідчить про зростаючу залежність від імпорту США, незважаючи на скорочення експортних можливостей. Цей постійний дисбаланс підкреслює проблеми, з якими стикається Україна у скороченні торговельного розриву та необхідність диверсифікації експорту.

Товарообіг між двома країнами досяг свого піку в 2021 році і склав 4,94 мільярда доларів США завдяки високим обсягам експорту та імпорту. Потім він впав у 2022 році та залишився нижчим у 2023 році на рівні 3,38 мільярда доларів, відображаючи неспокійний геополітичний ландшафт. Частка США на ринках експорту та імпорту України залишалася відносно стабільною, на частку США припадало 1,4-2,4% загального експорту України та 3,9-5,6% імпорту. Примітно, що частка США в імпорті залишилася вищою, що вказує на попит на американські товари в Україні.

Постійний дефіцит торговельного балансу підкреслює потребу України підвищити свою експортну конкурентоспроможність, особливо у секторах з високою вартістю, та диверсифікувати торговельні відносини.

Аналіз основних категорій українського імпорту зі США у 2023 році є важливим для розуміння структури двосторонньої торгівлі. Це дає змогу зрозуміти, які сектори домінують у торговельних відносинах, як цей імпорт впливає на економіку України в цілому та як змінилися моделі торгівлі за останні роки. Оцінюючи вартість, темпи зростання та частку імпорту різних категорій продуктів, ми можемо краще оцінити сильні сторони економічних відносин.

Згідно табл. 2.11., найбільшою категорією імпорту зі США у 2023 році стали засоби наземного транспорту (в першу чергу транспортні засоби) на 902,7 млн доларів, що становить 31,5% імпорту України зі США. Це суттєва частка, що свідчить про залежність України від американської автомобільної продукції, яка склала 1,42% від загального імпорту в Україну. Річний темп зростання цієї категорії залишився позитивним на рівні 2%, що відображає стабільний попит, незважаючи на економічні та геополітичні виклики.

Таблиця 2.11

Основні категорії імпорту товарів України із США у 2023 році

Код товару	Продукт	Вартість млн.дол.	Частка в імпорті із США	Частка в загальному імпорті	Щорічне зростання вартості протягом 2019-2023 рр. (%)
87	засоби наземного транспорту крім залізничного	902,7	31,5%	1,42%	2
27	палива мінеральні; нафта і продукти її перегонки	482,0	16,8%	0,76%	-19
84	реактори ядерні, котли, машини	191,3	6,7%	0,30%	-13
90	прилади та апарати оптичні, фотографічні	145,4	5,1%	0,23%	2
85	електричні машини	143,8	5,0%	0,23%	-14
39	пластмаси, полімерні матеріали	133,6	4,7%	0,21%	5
30	фармацевтична продукція	96,7	3,4%	0,15%	0

Таблиця складена автором за [15, 17, 46, 47, 48, 49]

Мінеральне паливо, нафта та продукти перегонки займали друге місце за величиною в імпорті зі США – 16,8%, хоча становили лише 0,76% від загального імпорту України. Ця категорія спостерігала значне зниження з річним темпом зростання на -19% між 2019 і 2023 роками.

Імпорт ядерних реакторів і обладнання на суму 191,3 млн доларів США склав 6,7% імпорту зі США. Однак у цьому секторі спостерігалось значне скорочення з темпом зростання -13% за п'ять років.

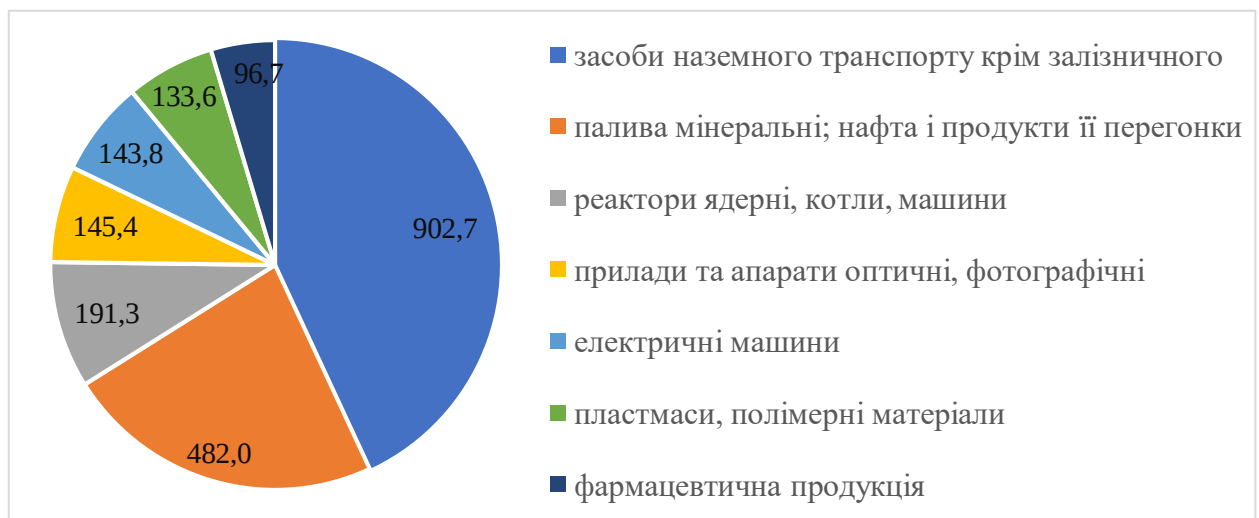

Рис.2.4. Основні категорії імпорту товарів України із США у 2023 році [15, 17, 46, 47, 48, 49]

Оптичні та фотоприлади, вартістю 145,4 млн доларів США, становили 5,1% українського імпорту зі США. Ця продукція становила 0,23% від загального імпорту України зі стабільним 2% річним темпом зростання з 2019 по 2023 рік. Тривале зростання підкреслює критичну роль високотехнологічного імпорту в промисловому та медичному секторах України.

Електричні машини на суму 143,8 млн дол. становили 5,0% імпорту зі США. Ця категорія також становила 0,23% від загального обсягу імпорту, але продемонструвала помітне зниження річного зростання на -14% за п'ятирічний період. Пластмаси та полімери на суму 133,6 млн доларів становили 4,7% імпорту зі США. Їхня частка в загальному імпорті України становила 0,21% зі стабільним темпом зростання на 5% протягом 2019-2023 років. Це зростання

свідчить про збільшення попиту на сировину, необхідну для різних галузей промисловості, зокрема у виробництві, пакуванні та будівництві, які залишаються життєво важливими для відновлення України.

У структурі імпорту домінують транспортні засоби, обладнання та товари, пов'язані з енергетикою, що підкреслює залежність України від цих критично важливих товарів із США. Проте тенденції до зниження імпорту енергоносіїв та обладнання відображають змінну динаміку торгівлі, можливо, через глобальні енергетичні переходи, пов'язані з війною порушення, і зміни в стратегіях закупівель в Україні.

Для формування повного розуміння економічних відносин між Україною та США, треба також провести аналіз основних категорій експорту України до США, який має вирішальне значення для розуміння розвитку торгових відносин між двома країнами.

Згідно табл. 2.12., у 2023 році український експорт до США очолила продукція з чорних металів на суму \$115,8 млн, що склало 22,3% українського експорту до США та 0,32% загального українського експорту.

Таблиця 2.12

Основні категорії експорту товарів України із США у 2023 році

Код товару	Продукт	Вартість млн.дол.	Частка в експорті із США (%)	Частка в загальному експорті (%)	Щорічне зростання вартості протягом 2019-2023 рр. (%)
73	вироби з чорних металів	115,8	22,3%	0,32%	10
72	чорні метали	67,6	13,0%	0,19%	-38
20	продукти переробки овочів	58,1	11,2%	0,16%	30
29	органічні хімічні сполуки	47,7	9,2%	0,13%	104
15	жири та олії тваринного або рослинного походження	41,6	8,0%	0,12%	12
74	мідь і вироби з неї	13,7	2,6%	0,04%	18
84	реактори ядерні, котли, машини	12,6	2,4%	0,03%	-4

Таблиця складена автором за [15, 17, 46, 47, 48, 49]

Ця категорія продемонструвала позитивний річний темп зростання в 10% між 2019 і 2023 роками, що вказує на стабільний попит на українську металопродукцію на ринку США.

Продукція переробки овочів склала 11,2% українського експорту до США (\$58,1 млн.) і 0,16% загального експорту. У цьому секторі спостерігалось значне зростання з 30% щорічним зростанням з 2019 по 2023 рік, що відображає розширення промисловості переробки сільськогосподарської продукції в Україні та її успіх у проникненні на продовольчий ринок США.

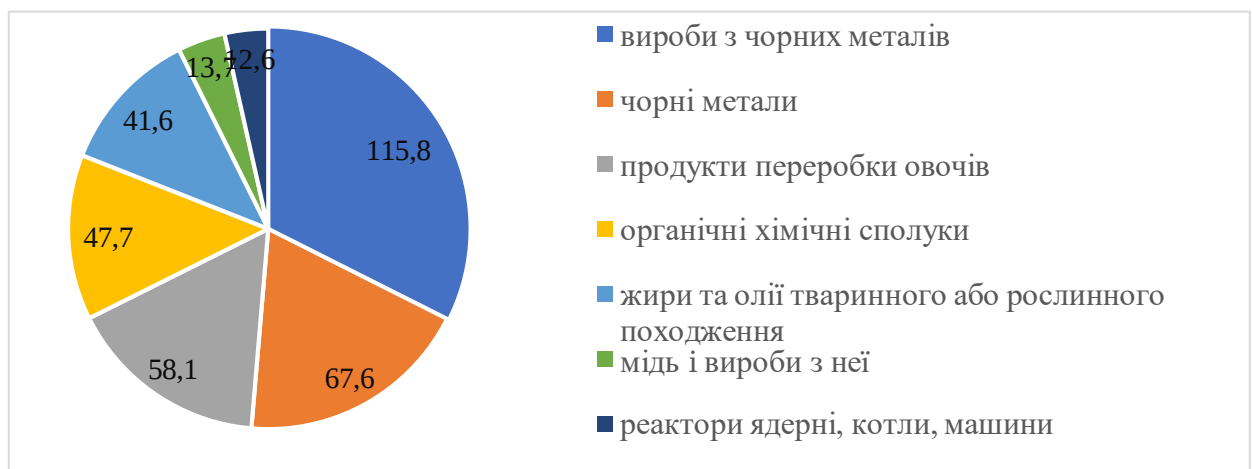

Рис. 2.5. Основні категорії експорту товарів України із США у 2023 році [15, 17, 46, 47, 48, 49]

Органічна хімія стрімко розвивалася, зросла на 104% за п'ятирічний період. Експорт становив 47,7 млн. дол., що становить 9,2% експорту до США та 0,13% загального українського експорту. Зростання експорту органічної хімії свідчить про збільшення диверсифікації промислового виробництва України та її здатність постачати спеціалізовані хімічні продукти на ринок США.

Жири та олії тваринного або рослинного походження склали \$41,6 млн, або 8,0% українського експорту до США, з темпом зростання на 12% протягом 2019-2023 років. Експорт міді до США склав 13,7 млн дол. США, що склало 2,6% експорту до США та продемонструвало зростання на 18%.

Порівнюючи структуру експорту та імпорту між Україною та США, ми бачимо помітні відмінності. Експорт України до США зосереджений на промислових товарах, таких як чорні метали, органічні хімікати та сільськогосподарська продукція, що відображає її традиційну економічну силу. З іншого боку, в експорті США до України переважають високотехнологічні машини, транспортні засоби та енергетичні товари.

Аналіз динаміки торгівлі послугами України зі США дає цінну інформацію про зростаючу економічну співпрацю між двома країнами. Відстеження цих показників у часі допомагає нам зрозуміти коливання обсягів експорту та імпорту, зміни торговельного балансу та зміну ролі США в секторі послуг України. Цей аналіз забезпечує основу для визначення тенденцій зростання, залежностей і потенційних областей для подальшого розвитку торгівлі послугами.

Згідно з табл. 2.13., із 2017 по 2021 рік український експорт послуг до США зріс з \$848,19 млн до \$1,95 млрд, що відображає зростання попиту на українські послуги на ринку США. Аналогічно, імпорт послуг зріс з \$644,96 млн до \$793,77 млн. Постійне зростання обсягів торгівлі свідчить про міцні економічні відносини та зростаючу взаємозалежність у секторі послуг.

Частка США в загальному експорті послуг України зросла з 7,9% у 2017 році до 15,3% у 2021 році, тоді як його частка в імпорті дещо коливалася, досягнувши піку в 11,7% у 2020 році.

Таблиця 2.13

Динаміка торгівлі послугами України із США за 2017-2021 рр.

Рік	Експорт послуг (млн. дол. США)	Імпорт послуг (млн. дол. США)	Частка США в загальному експорті послуг (%)	Частка США в загальному імпорті послуг (%)	Сальдо (млн. дол. США)
2017	848,19	644,96	7,9%	11,4%	203,23
2018	1011,73	461,07	8,7%	7,2%	550,66
2019	1288,49	502,13	8,2%	7,1%	786,36
2020	1419,21	687,90	12,3%	11,7%	731,31
2021	1951,85	793,77	15,3%	10,0%	1158,08

Таблиця складена автором за [18, 44]

Ця тенденція до зростання частки експорту вказує на те, що США стають дедалі важливішим партнером для Український експорт послуг, особливо в таких секторах, як ІТ, професійні послуги та фінансова діяльність. Відносно висока частка імпорту також свідчить про залежність України від послуг США, ймовірно, у сфері фінансів, консалтингу та державної підтримки.

Протягом усього періоду Україна стабільно підтримувала позитивне сальдо торгівлі послугами, яке зросло з \$203,23 млн у 2017 році до \$1,16 млрд у 2021 році. Це позитивне сальдо підкреслює сильну позицію України як постачальника послуг для США, особливо в секторах з високим попитом, таких як цифрові та технічні послуги.

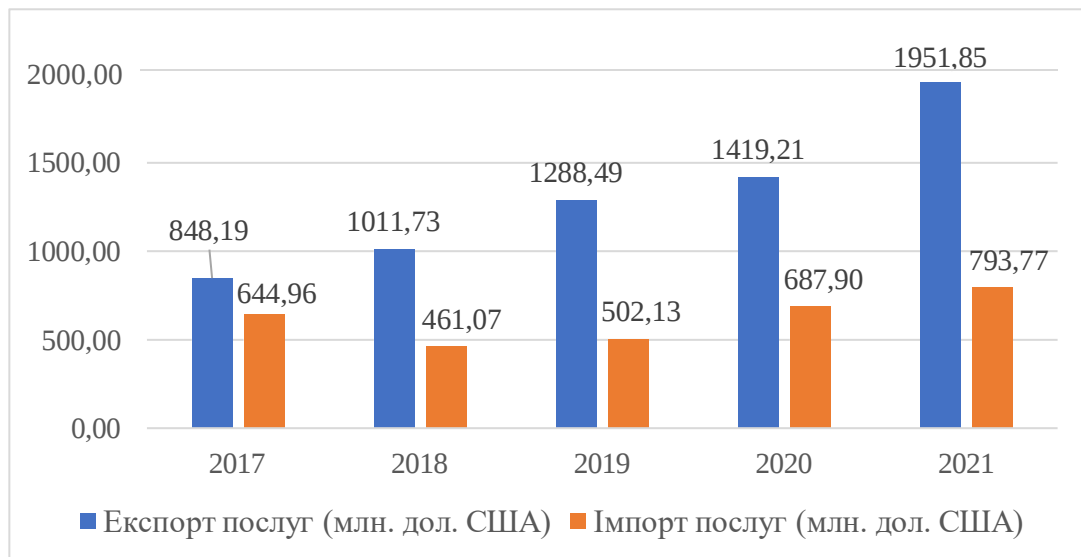

Рис. 2.6. Динаміка торгівлі послугами України із США [18, 44]

Зокрема, протягом 2020 року частка експорту США в загальному експорті послуг України зросла до 12,3%, ймовірно, через підвищений попит на дистанційні та цифрові послуги на тлі глобальних карантину. Незважаючи на пандемію, як імпорт, так і експорт зросли, що підкреслює стійкість торгівлі послугами та здатність до адаптації таких секторів, як ІТ і телекомунікації.

Динаміка торгівлі послугами України зі США з 2017 по 2021 рік свідчить про позитивні та зростаючі відносини, коли Україна використовує свої переваги в ІТ та інших цифрових послугах, щоб задовольнити попит США.

Значне збільшення позитивного сальдо торгівлі та зростання частки США в українському експорті послуг підкреслюють переваги цього партнерства для економіки України.

Розуміння структури торгівлі послугами України зі США у 2021 році дозволяє зрозуміти сильні сторони та недоліки цих двосторонніх економічних відносин. Аналізуючи експорт та імпорт послуг, ми можемо визначити ключові сектори, що рушійно впливають на українську економіку послуг, і оцінити сфери, де Україна значною мірою покладається на США.

Згідно з табл. 2.14., телекомунікаційні, комп'ютерні та інформаційні послуги домінують в українському експорті послуг до США, який оцінюється в 1,41 мільярда доларів США і становить 72,5% від загального експорту послуг до США. Це підкреслює сильний ІТ-сектор України, позиціонуючи його як важливого постачальника послуг для США у технічній та інформаційній сферах.

Навпаки, США імпортують з України таких послуг лише на 57 мільйонів доларів США, що становить 7,2% від загального обсягу імпорту послуг. Значний торговельний баланс у розмірі 1,36 мільярда доларів США вказує на високий попит на українську технологічну експертизу, що підкреслює її конкурентоспроможність у світовій індустрії цифрових послуг.

Україна експортує бізнес-послуг на суму 236,9 млн доларів, що становить 12,1% експорту послуг країни до США. Цей сектор демонструє потенціал зростання, що відображає професійні послуги, консалтинг і пропозиції з управління проектами.

Сектор транспортних послуг, оцінений у 230,6 млн. дол. США, становить 11,8% експорту, із значним торговим балансом у 191,6 млн. дол. Цей профіцит вказує на логістичну роль України в торгівлі між США та Україною, використовуючи переваги географічного та операційного потенціалу в Європі.

Імпорт фінансових послуг із США становить 101,1 млн дол., що становить 12,7% імпорту послуг України. На відміну від цього, Україна експортує лише 31,5 мільйона доларів у цій категорії, створюючи торговельний дефіцит у 69,6

мільйона доларів. Ця залежність свідчить про необхідність для України розширювати свій сектор фінансових послуг.

Таблиця 2.14

Структура торгівлі послугами України із США за 2021 рік

Вид послуг	Вартісний обсяг експорту, млн. дол	Частка експорту, у % до загального обсягу країни	Вартісний обсяг імпорту, млн. дол	Частка імпорту, у % до загального обсягу країни	Торговельне сальдо млн. дол.
Послуги з переробки матеріальних ресурсів	1,2	0,1	X	X	1,2
Послуги з ремонту та технічного обслуговування, що не віднесені до інших категорій	5,6	0,3	1,5	0,2	4,2
Транспортні послуги	230,6	11,8	39,0	4,9	191,6
Послуги, пов'язані з подорожами	13,5	0,7	4,3	0,5	9,2
Послуги з будівництва	4,3	0,2	1,1	0,1	3,2
Послуги зі страхування	2,9	0,2	4,1	0,5	-1,2
Послуги, пов'язані з фінансовою діяльністю	31,5	1,6	101,1	12,7	-69,6
Роялті та інші послуги, пов'язані з використанням інтелектуальної власності	4,6	0,2	39,5	5,0	-34,9
Послуги у сфері телекомунікації, комп'ютерні та інформаційні послуги	1414,1	72,5	57,0	7,2	1357,1
Ділові послуги	236,9	12,1	86,2	10,9	150,7
Послуги приватним особам, культурні та рекреаційні послуги	X	X	0,8	0,1	X
Державні та урядові послуги	X	X	459,3	57,9	X

Таблиця складена автором за [16, 18]

Україна відчуває дефіцит роялті та послуг у сфері інтелектуальної власності, імпорт становить 39,5 млн доларів проти 4,6 млн доларів експорту. Цей дефіцит у розмірі 34,9 мільйона доларів США відображає прогалину в спроможності України отримувати прибуток від інтелектуальної власності, що є потенційною сферою розвитку для посилення експорту, орієнтованого на інновації.

Значну частину українського імпорту послуг із США становлять державні та державні послуги, вартість яких становить 459,3 млн доларів США, що становить 57,9% від загального імпорту послуг. Ця цифра відображає допомогу та партнерство США, яке може включати державну та військову підтримку, особливо враховуючи геополітичний контекст, підкреслюючи стратегічний та дипломатичний вимір торгових відносин.

Торгівля послугами України зі США у 2021 році відображає як сильні сторони, так і сфери для зростання. Телекомунікаційні та ІТ-послуги лідирують в експорті, що свідчить про конкурентоспроможність України в технологічному секторі. Однак значний дефіцит фінансових послуг та послуг у сфері інтелектуальної власності свідчить про необхідність розвитку цих сфер.

2.3 Тенденції торговельно-економічних відносин між США та Україною в умовах російської агресії проти України

Триваючи російська агресія проти України глибоко змінила економічну та торговельну динаміку між Сполученими Штатами та Україною, що призвело до значних змін у прямих іноземних інвестиціях та збільшення двосторонньої допомоги з боку США. У відповідь на загострення геополітичної нестабільності Сполучені Штати надали суттєву підтримку для зміцнення економічної стійкості та стабільності України. Тому важливо проаналізувати останні тенденції американських інвестицій в Україну та двосторонньої допомоги, що відображає зусилля обох країн щодо зміцнення

торгівлі, підтримки критичної інфраструктури та сприяння економічному відновленню та незалежності України в умовах кризи.

Аналіз прямих іноземних інвестицій США в Україну має вирішальне значення для розуміння розвитку економічних зв'язків між двома країнами, особливо в контексті російської агресії. Цей показник відображає як прихильність американських інвесторів до економічного зростання України, так і стійкість інвестиційних потоків в умовах геополітичної напруженості.

Таблиця 2.15

Динаміка прямих іноземних інвестицій США до України 2015-2023 рр.

Рік	Вартісний обсяг, млн. дол.	Частка в загальному обсязі інвестицій до України
2015	824,9	2,3%
2016	844,2	2,3%
2017	720,3	2,0%
2018	568,1	1,6%
2019	725,1	1,7%
2020	795,1	2,1%
2021	1 301,7	2,7%
2022	1 105,7	3,2%
2023	1 809,1	4,8%

Таблиця складена автором за [11, 29]

Згідно табл. 2.15., із 2015 по 2023 роки прямі іноземні інвестиції США в Україну продемонстрували загальну тенденцію до зростання з помітними коливаннями, пов'язаними з ключовими геополітичними та економічними подіями. У 2015 році обсяг інвестицій сягнув \$824,9 млн, що становить 2,3% від загального обсягу іноземних інвестицій в Україну. Проте до 2018 року інвестиції тимчасово скоротилися до 568,1 млн доларів США, що становить лише 1,6% від загального обсягу.

У 2021 році інвестиції відновилися, досягнувши 1301,7 млн доларів (2,7%), ймовірно, під впливом покращення політичної стабільності та зростаючої зацікавленості США у зміцненні свого стратегічного партнерства з Україною. Початок російської агресії у 2022 році спочатку вплинув на обсяги інвестицій, які трохи знизилися до \$1105,7 млн, хоча частка США зросла до

3,2%. Це збільшення частки, незважаючи на зниження абсолютного обсягу, відображає високу відданість США підтримці економіки України в складних умовах.

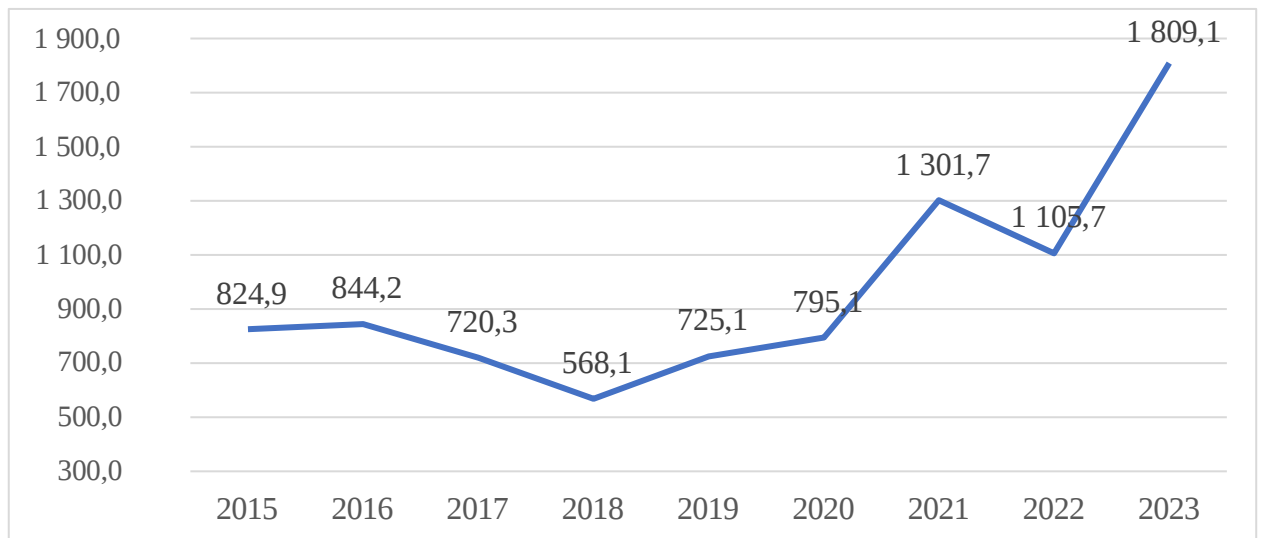

Рис. 2.7. Динаміка прямих іноземних інвестицій США до України [11, 29]

До 2023 року обсяг інвестицій зріс до \$1809,1 млн, що становить 4,8% від загального обсягу іноземних інвестицій в Україну. Таке помітне зростання вказує на посилену підтримку України з боку США на тлі триваючої агресії, зосереджуючись на зміцненні стійкості в критичних секторах.

Аналіз прямих іноземних інвестицій (ПІІ) США в Україну за економічною діяльністю має важливе значення для розуміння стратегічної спрямованості американських інвестицій в українську економіку в умовах поточної геополітичної напруги. Цей аналіз висвітлює сфери, де американський капітал підтримує критично важливі сектори, зміцнюючи стійкість і стимулюючи зростання галузей, що є невід'ємною частиною економічної інфраструктури та самозабезпечення України.

Згідно табл. 2.16., Сектор інформації та телекомунікацій залучив найбільшу частку інвестицій на загальну суму 535,1 млн доларів США, або 29,6% від загального обсягу інвестицій США. Це значне виділення відповідає сильному цифровому сектору України та вказує на прихильність США розвитку цифрової інфраструктури України, що особливо важливо,

враховуючи все більшу залежність країни від цифрових послуг під час конфлікту.

Таблиця 2.16

Структура прямих іноземних інвестицій США до України за видами економічної діяльності у 2023 році

Вид діяльності	Вартісний обсяг, млн. дол.	Частка в загальному обсязі інвестицій США до України
Сільське, лісове та рибне господарство	397,5	22,0%
Промисловість	105,1	5,8%
Будівництво	2,4	0,1%
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	253,3	14,0%
Транспорт, Складське Господарство, Поштова Та Кур'єрська Діяльність	60,6	3,3%
Тимчасове розміщування й організація харчування	1,0	0,1%
Інформація та Телекомунікації	535,1	29,6%
Фінансова та страхова діяльність	263,3	14,6%
Операції з нерухомим майном	25,2	1,4%
Професійна, Наукова та технічна діяльність	141,3	7,8%
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	14,5	0,8%
Освіта	8,7	0,5%
Охорона Здоров'я та надання соціальної допомоги	1,1	0,1%

Таблиця складена автором за [12, 29]

Сільське, лісове та рибне господарства отримали другу за величиною частку – 22% (\$397,5 млн). Інвестиції в цей сектор не лише сприяють розвитку сільського господарства України, а й зміцнюють продовольчу безпеку — сферу міжнародного значення в часи регіональної нестабільності.

Інвестиції у фінансову та страхову діяльність склали 263,3 млн доларів, або 14,6%. Ця стратегічна інвестиція допомагає стабілізувати сектор фінансових послуг України. Подібним чином оптова та роздрібна торгівля з

253,3 мільйонами доларів США (14%) підкреслює роль США у зміцненні ланцюгів поставок, які мають вирішальне значення для повсякденного функціонування та відновлення економіки.

Рис. 2.8. Основні види економічної діяльності за обсягом залучених інвестицій із США [29]

Розподіл прямих іноземних інвестицій США в Україні між різними секторами свідчить про комплексну стратегію, спрямовану на зміцнення ключових сфер української економіки. Інвестиції зосереджені на цифровій інфраструктурі, сільському господарстві та фінансових послугах, які є життєво важливими для економічної стійкості та самозабезпечення під час геополітичних хвилювань. Ця підтримка відображає не лише економічні зобов'язання США перед Україною, але й цілеспрямований підхід до сприяння відновленню країни та побудові більш міцної, диверсифікованої економічної основи.

Аналіз міжнародної допомоги США Україні з 2022 по 2024 роки дає зрозуміти стратегічні пріоритети та механізми підтримки, задіяні США у відповідь на російську агресію. Вивчення цих показників допомагає нам зрозуміти масштаби та спрямованість допомоги США у фінансовому, гуманітарному та військовому секторах України.

Таблиця 2.17

Міжнародна допомога США Україні за 2022-2024 рр.

Категорія	Обсяг (млрд. дол.)	Частка в загальному обсязі допомоги США (%)	Частка в загальному обсязі міжнародної допомоги (%)
Фінансова допомога	26,90	30%	11%
Гуманітарна допомога	3,15	3%	1%
Військова допомога	61,11	67%	26%
Загальний обсяг	91,16	100%	38%

Таблиця складена автором за [53, 56]

Згідно табл. 2.17., період з 2022 по 2024 рік США надали Україні 91,16 млрд доларів допомоги, розподілених за трьома основними категоріями: фінансова, гуманітарна та військова допомога. Військова допомога становила більшість – 61,11 мільярда доларів, що становить 67% допомоги США та 26% усієї міжнародної підтримки Україні. Ці значні військові інвестиції підкреслюють стратегічну важливість зміцнення обороноздатності України у відповідь на ескалацію конфлікту, дозволяючи країні зміцнити захист від російської агресії.

Фінансова допомога посіла друге місце – 26,90 мільярда доларів, що становить 30% допомоги США та 11% загальної міжнародної допомоги. Ці кошти підтримують економіку України шляхом стабілізації фінансових структур, забезпечення основних функцій уряду та протидії економічному тиску, спричиненому конфліктом. Таке фінансування також є життєво важливим для ремонту інфраструктури, обслуговування боргу та підтримки державних послуг.

Гуманітарна допомога, хоч і менша — 3,15 мільярда доларів США (3% допомоги США та 1% загальної міжнародної допомоги), забезпечує критично важливу підтримку для негайних гуманітарних потреб, включаючи медичне забезпечення, житло для переміщених осіб і заходи щодо забезпечення продовольчої безпеки. Хоча гуманітарна підтримка є менш важливою, ніж

військова та фінансова допомога, вона залишається вирішальною у вирішенні гострої гуманітарної кризи, яка вплинула на мільйони українців.

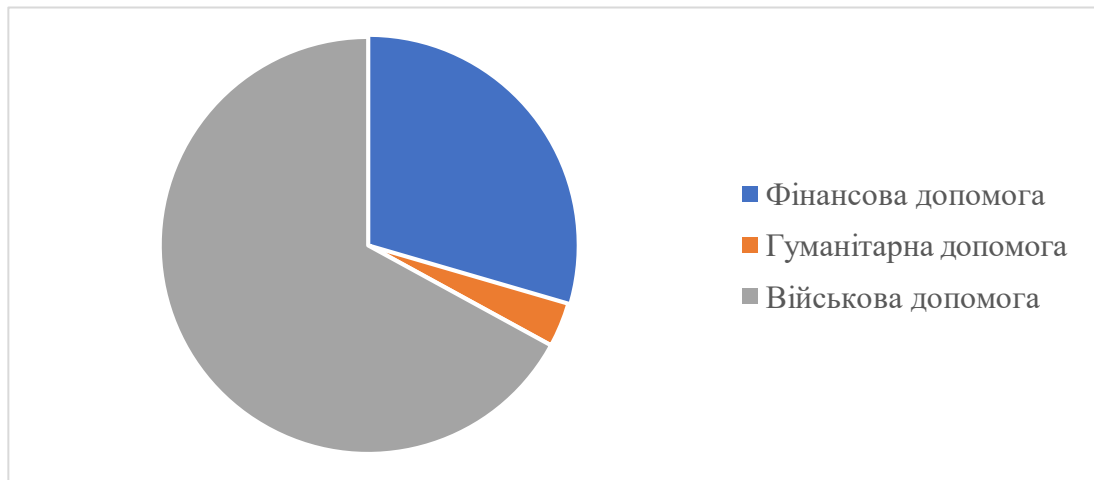

Рис. 2.9. Розподіл міжнародної допомоги США до України за категоріями [56]

Розподіл допомоги США Україні відображає комплексний підхід до підтримки військової, економічної та гуманітарної стійкості України. Акцент на військовій та фінансовій допомозі підкреслює стратегічний імператив зміцнення обороноздатності та економічної стабільності України, забезпечуючи здатність країни підтримувати суверенітет і функціональність в умовах триваючого конфлікту. Ця рішуча підтримка з боку США також є прикладом їхньої відданості відновленню України, її стійкості та ширшій глобальній позиції проти агресії.

Висновки до другого розділу:

1. Проведено порівняльний аналіз соціально-економічних показників США та України, що дозволило зрозуміти масштаби та рівні розвитку двох країн. США, як високорозвинена економіка, має значно вищий ВВП на душу населення, розвинуту інфраструктуру та інноваційний потенціал. Україна, попри поступове економічне зростання, стикається з викликами, пов'язаними з макроекономічною стабільністю, соціальними показниками та доступом до інвестицій. Аналіз соціально-економічних

показників показав, що існує значний розрив у рівнях розвитку обох країн, але одночасно окреслив можливості для посилення співпраці, яка може сприяти економічному розвитку України за допомогою підтримки США.

2. Проведено оцінку торговельно-економічних відносин між США та Україною на основі обсягів експорту, імпорту та інвестицій. Протягом останніх років США є одним із ключових партнерів України, зокрема у сфері експорту та імпорту товарів і послуг. Основні торговельні категорії включають сільськогосподарську продукцію, промислові товари та ІТ-послуги. США також інвестують в українську економіку, що сприяє створенню робочих місць та технологічному розвитку. Проведений аналіз показав стабільну тенденцію до зміцнення двосторонніх відносин, яка є вигідною для обох країн і має значний потенціал для подальшого зростання.

3. Досліджено вплив російської агресії на торговельно-економічні відносини між США та Україною. З початком війни США надали Україні значну економічну, військову та гуманітарну підтримку, що сприяло економічній стійкості України в умовах кризи. Торгівля між країнами, незважаючи на перешкоди, зберегла позитивну динаміку, зокрема у сфері експорту української продукції на американський ринок. Однак, геополітичні ризики створили нові виклики для торговельних відносин, пов'язані з логістикою, санкціями та економічними обмеженнями. У зв'язку з цим стратегічне партнерство між США та Україною набуло особливого значення як фактор стабільності та розвитку для України.

РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН МІЖ США ТА УКРАЇНОЮ В УМОВАХ ЇЇ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

3.1. Кореляційно-регресійний аналіз економічного співробітництва між США та Україною

Метою даного кореляційно-регресійного аналізу є визначення та оцінка основних факторів, які впливають на ВВП України. В умовах глобалізації економічні взаємодії між країнами, зокрема, між Україною та США, відіграють важливу роль у розвитку економіки кожної з них. Тому аналіз ключових економічних показників, що характеризують ці відносини, дозволяє оцінити, наскільки тісно пов'язані економіки України та США і які саме чинники сприяють або, навпаки, гальмують зростання ВВП України.

У цьому дослідженні використано кілька змінних, які можуть потенційно впливати на динаміку ВВП України. Вони поділяються на залежну та незалежні змінні. Залежна змінна, позначена як Y , відображає ВВП України — один із найважливіших макроекономічних показників, що характеризує економічну активність та рівень розвитку країни.

Для оцінки впливу на ВВП України було обрано шість незалежних змінних ($X_1 - X_6$), які характеризують різні аспекти економічних відносин між Україною та США:

- X_1 — Прямі іноземні інвестиції (ППІ) із США до України: ця змінна відображає обсяги прямих інвестицій з боку США в економіку України. Прямі інвестиції зазвичай стимулюють економічний розвиток, оскільки вони сприяють створенню нових робочих місць, збільшенню продуктивності та впровадженню нових технологій. Очікується, що ця змінна матиме позитивний вплив на ВВП України.

- X_2 — Експорт товарів з України до США: ця змінна характеризує обсяги товарів, які Україна експортує до США. Збільшення експорту товарів може

позитивно вплинути на ВВП, оскільки зростання експорту зазвичай сприяє підвищенню виробничої активності, створенню нових робочих місць і надходженню іноземної валюти в країну.

– X_3 — Імпорт товарів з США до України: імпорт товарів із США відображає обсяги продукції, які Україна закуповує в США. Імпорт може мати різний вплив на ВВП. З одного боку, він задовольняє потреби споживачів і підприємств у товарах, які не виробляються в Україні. З іншого боку, високий рівень імпорту може негативно позначитися на торговому балансі країни, що потенційно може мати негативний вплив на ВВП.

Таблиця 3.1

Матриця початкових даних для побудови кореляційно-регресійного аналізу

Рік	ВВП	ППП із США до України	Експорт товарів до США	Імпорт товарів із США	Експорт послуг до США	Імпорт послуг із США	Зовнішній борг України
	Y	X1	X2	X3	X4	X5	X6
2010	141,2	1 107,6	812,209	1766,7575	596,9308	379,4191	117,346
2011	169,3	966,6	1113,7521	2591,2291	709,591	387,5661	126,236
2012	182,6	976,5	1014,6591	2905,214	722,2123	342,1612	134,625
2013	190,5	934,7	888,273	2759,3595	724,2569	361,5685	142,079
2014	133,5	789,1	667,9268	1928,924	687,4447	511,6243	125,297
2015	91	824,9	481,8459	1480,699	666,404	487,2397	118,73
2016	93,4	844,2	426,555	1687,8866	717,28666	693,62931	113,52
2017	112,1	720,3	828,1367	2524,6413	848,19	644,96	116,58
2018	130,9	568,1	1111,4	2962,4	1011,73	461,07	114,71
2019	153,8	725,1	978,6	3284,4	1288,49	502,13	121,74
2020	156,6	795,1	983,9	3068,7	1419,21	687,90	125,69
2021	199,7	1 301,7	1610,5	3333,3	1951,85	793,77	129,71

Таблиця складена автором за [3, 11, 15, 16]

– X_4 — Експорт послуг з України до США: ця змінна відображає обсяги послуг, які Україна надає США. Збільшення експорту послуг може позитивно впливати на ВВП, адже це сприяє росту доходів українських компаній і залученню іноземної валюти.

– X_5 — Імпорт послуг з США до України: імпорт послуг із США показує обсяги послуг, які Україна закуповує в США. Як і у випадку з імпортом

товарів, імпорт послуг може мати неоднозначний вплив на ВВП України, оскільки залежить від конкретної структури імпорту і його впливу на економіку.

– X_6 — Зовнішній борг України: ця змінна представляє загальний обсяг зовнішнього боргу України. Зовнішній борг часто розглядається як фактор, що може мати подвійний вплив на економіку. З одного боку, залучення зовнішніх коштів може сприяти економічному зростанню через фінансування державних і приватних проектів. З іншого боку, високий рівень зовнішнього боргу може створювати борговий тиск на економіку і стримувати зростання.

Таким чином, основна мета цього кореляційно-регресійного аналізу — визначити, які з цих факторів мають найбільший вплив на ВВП України, а також встановити силу та напрямок цього впливу. Результати аналізу дозволять зробити висновки щодо того, які економічні взаємодії з США є найбільш значущими для розвитку економіки України і які аспекти економічної політики можуть бути корисними для стимулювання економічного зростання.

У таблиці 3.2. можемо представити результати кореляційно-регресійного аналізу за допомогою Регресії «Аналізу даних» Microsoft Excel.

Таблиця 3.2

Результати багатofакторного регресійного аналізу

Множинний R	0,987
R-квадрат	0,974
Стандартна похибка	8,555
Спостереження	12,000
F	31,655
Значимість F	0,001
Y-перетин	-159,692
Змінна X_1	0,058
Змінна X_2	0,024
Змінна X_3	0,023
Змінна X_4	-0,003
Змінна X_5	-0,039
Змінна X_6	1,591

Розраховано автором.

Множинний $R = 0,987$. Цей коефіцієнт кореляції вказує на високий рівень залежності між змінними в моделі. Значення $0,987$ свідчить про те, що зв'язок між ВВП України та обраними факторами дуже тісний.

R -квадрат = $0,974$. Показник R -квадрат показує, яку частку варіації залежної змінної (ВВП України) пояснює модель. Значення $0,974$ означає, що $97,4\%$ змін у ВВП можна пояснити обраними незалежними змінними.

Представимо повне рівняння регресії, яке має даний вигляд:

$$Y = -159,692 + 0,0583X_1 + 0,0236X_2 + 0,0233X_3 - 0,00259X_4 - 0,03905X_5 + 1,59125X_6$$

Для детального розуміння одержаної моделі треба зробити перевірку на явище мультиколінеарності. Для цього можемо побудувати кореляційну матрицю.

Таблиця 3.3

Кореляційна матриця

	Y	X1	X2	X3	X4	X5	X6
Y	1						
X1	0,532368	1					
X2	0,630733	-0,03441	1				
X3	0,701714	0,122577	0,71447	1			
X4	0,449024	0,27368	0,738614	0,721263	1		
X5	-0,17159	0,09174	0,162987	0,149268	0,680268	1	
X6	0,695473	0,79655	-0,04197	0,358169	0,124991	-0,30086	1

Розраховано автором.

Аналіз показує, що зовнішній борг України та обсяги торгівлі з США (експорт та імпорт товарів) мають найбільший зв'язок із ВВП. Серед інших факторів, ППІ із США також відіграє важливу роль у впливі на економіку України.

3.2. Шляхи вдосконалення торговельно-економічних відносин між США та Україною в умовах її повоєнного відновлення

Для зміцнення торговельно-економічних відносин між Сполученими Штатами та Україною розглядаються стратегічні підходи, особливо в світлі зміни глобальної динаміки та останніх викликів. Враховуючи важливість стійкого диверсифікованого партнерства, ми розглядаємо конкретні шляхи для стимулювання двосторонньої торгівлі, залучення інвестицій США в Україну та створення програм співпраці, які відповідають економічним цілям обох країн. Визначаючи сфери взаємної вигоди, такі як торгівля високими технологіями, інвестиції в ключові сектори та спільні ділові та дослідницькі ініціативи, цей розділ висвітлює практичні заходи для поглиблення економічного альянсу США та України для сталого, довгострокового зростання.

Спрощення митних процедур може зробити транскордонні транзакції швидшими та доступнішими, підтримуючи збільшення експорту з обох країн. Перейняття передового досвіду США також може зменшити торговельні витрати для українських товарів, що надходять на американський ринок, розширивши доступ України.

Усунення бар'єрів, які перешкоджають доступу до ринку, таких як тарифи та відмінні стандарти якості, може сприяти більш гладкій торгівлі. Узгодивши стандарти через угоди, обидві країни зменшать витрати для експортерів і підвищать сумісність продуктів і послуг.

Заохочення торгівлі ІТ, інноваціями та передовим виробництвом може диверсифікувати та модернізувати український експорт. Така співпраця може сприяти економічній стійкості та спільному зростанню, особливо в секторах із високим попитом, таких як кібербезпека та цифрові послуги.

Спрощення регулювання, забезпечення судового захисту для інвесторів і сприяння прозорості можуть привабити американські компанії. Сильніший

захист прав інтелектуальної власності та чітка нормативна база заспокоїть потенційних інвесторів.

Підтримка державних і приватних інвестиційних ініціатив, шляхом зосередження на секторах з високим потенціалом зростання, таких як сільське господарство, технології та відновлювані джерела енергії можуть стратегічно розвивати ці галузі, підтримуючи стійкі економічні зв'язки. Перегляд і оновлення угод про захист інвестицій забезпечить права інвесторів, підвищить довіру та довгострокові надходження інвестицій.

Співпраця на підтримку малих та середніх підприємств може запропонувати фінансову допомогу, можливості для створення інкубаторів і навчання як для українських, так і для американських підприємців. Ці ініціативи можуть створити міцніші ділові зв'язки, що принесе користь обома економікам.

Розширення ініціатив технічної підтримки та обмін досвідом у передових галузях, таких як технології, сільське господарство та відновлювана енергетика, принесе користь обома націям і підготує їхні економіки до майбутніх викликів.

Започаткування спільних досліджень, зокрема в галузі біотехнологій, кібербезпеки та медицини, може дати значні інновації. Спільні дослідження зміцнили б двосторонні зв'язки та поділилися ресурсами для проривів із глобальним впливом.

Для того, щоб проаналізувати подальші шляхи розвитку торговельно-економічних відносин між США та Україною, потрібно оцінити їх експортний потенціал.

Під час аналізу експортного потенціалу між Сполученими Штатами та Україною, важливо використовувати інструменти, що керуються даними, які пропонують уявлення про торгові можливості та конкурентні переваги.

Інструмент експортного потенціалу TradeMap є особливо корисним для цієї мети, оскільки він надає докладні показники невикористаного ринкового потенціалу, тенденцій зростання та конкурентного позиціонування для різних

категорій продуктів. Завдяки цьому аналізу ми можемо визначити сектори, де обсяг торгівлі між США та Україною може бути збільшений шляхом виявлення областей високого попиту, сприятливих умов торгівлі та синергії у виробництві та можливостях постачання.

Таблиця 3.4

Перспективні напрями експорту України до США

Вид товару	Експортний потенціал (млн. дол.)	Фактичний експорт (млн. дол.)	Нереалізований експорт (млн. дол.)
Техніка, електрика	255	59	196
Вироби з дерева	120	16	104
Різні промислові вироби	88	22	66
Деревина	43	7,6	35,4
Фармацевтичні компоненти	36	0,36	35,64
Металеві вироби	44	19	25
Продукти харчування	40	12	28
Рослинні олії та жири	79	67	12

Таблиця складена автором за [55]

Сектор технологій та електроенергетики має найвищий нереалізований експортний потенціал із прогнозом у 255 мільйонів доларів порівняно з фактичним експортом у 59 мільйонів доларів, залишаючи нереалізованою можливістю у 196 мільйонів доларів.

Розширення експорту в цьому високопотенційному секторі, ймовірно, вимагатиме збільшення інвестицій у технологічну інфраструктуру, експортну сертифікацію та, можливо, формування двосторонніх угод, зосереджених на передачі технологій та підтримці інновацій. Ринок США має високий попит на чисті енергетичні технології та сучасне обладнання, сфери, в яких Україна могла б розширюватися за допомогою цілеспрямованих ініціатив.

Дерев'яні вироби демонструють значний експортний потенціал у 120 мільйонів доларів США, тоді як фактичний експорт становить 16 мільйонів доларів США, залишаючи розрив у 104 мільйони доларів США.

Завдяки глобальним тенденціям, що наголошують на стійких та екологічно чистих продуктах, сектор лісового господарства України може

отримати вигоду від попиту США на вироби з деревини, особливо в таких секторах, як виробництво меблів і будівельних матеріалів. Оптимізація експортних процесів, забезпечення сталого постачання та просування дерев'яних виробів із доданою вартістю можуть сприяти зростанню ринку.

Рис. 3.1. Перспективні напрями експорту України до США [55]

Фармацевтичні компоненти демонструють нереалізований потенціал у 35,64 мільйона доларів США, а фактичний експорт становить лише 0,36 мільйона доларів США. Розширення цього сектору вимагатиме суттєвої відповідності нормативним стандартам США, включаючи схвалення FDA. Співпраця з американськими компаніями, покращення середовища досліджень і розробок і забезпечення надійності ланцюга постачання стали б важливими кроками на шляху до захоплення більшої частки ринку США.

З потенціалом у 44 мільйони доларів США та фактичним експортом у 19 мільйонів доларів США нереалізований експорт сектору металопродукції становить 25 мільйонів доларів США.

Харчовий сектор демонструє експортний потенціал у 40 мільйонів доларів США, з фактичним експортом у 12 мільйонів доларів США, що призводить до нереалізованого експорту в 28 мільйонів доларів США. Враховуючи зростаючий інтерес споживачів до міжнародних та органічних

продуктів харчування в США, український експорт продуктів харчування може бути збільшений за рахунок відповідності стандартам охорони здоров'я та якості США. Маркетингові кампанії, що акцентують увагу на органічних і традиційних українських продуктах, також можуть покращити попит і сприяти більшій диверсифікації експорту українських продуктів харчування.

Аналіз перспективних секторів експорту України показує значний невикористаний потенціал, особливо в технологіях, виробках з деревини та фармацевтичних компонентах. Структурований підхід, який включає регулятивне узгодження, технологічне вдосконалення та двосторонні ініціативи, може дозволити Україні зайняти більшу частку ринку США в цих ключових секторах.

Далі слід провести аналіз перспективних напрямків імпорту зі Сполучених Штатів, який також має вирішальне значення для розуміння сфер, де Україна може стратегічно розширити свій імпорт для задоволення внутрішніх потреб і покращення економічної співпраці.

Таблиця 3.5

Перспективні напрями імпорту України із США

Вид товару	Імпортний потенціал (млн. дол.)	Фактичний імпорт (млн. дол.)	Нереалізований імпорт (млн. дол.)
Хімічні речовини	327	69	258
Техніка, електрика	409	196	213
Оптичні вироби, годинники та медичні інструменти	262	109	153
Пластмаси та гума	214	73	141
Електронне обладнання	176	73	103
Фармацевтичні компоненти	212	103	109
Продукти харчування	56	23	33
Вироби з металу	57	39	18

Таблиця складена автором за [57]

Імпортний потенціал сектору хімічних речовин становить 327 мільйонів доларів США, при цьому поточний імпорт становить 69 мільйонів доларів США, а нереалізований імпорт становить 258 мільйонів доларів США.

Хімічні речовини необхідні для різних галузей промисловості, включаючи сільське господарство, виробництво та фармацевтику. Збільшення імпорту в цій категорії могло б підтримати розвиток промислової бази України, підвищити врожайність сільського господарства та підтримати фармацевтичний сектор, особливо у світлі зростання попиту на товари, пов'язані зі здоров'ям. Зменшення регуляторних бар'єрів і ведення переговорів про вигідні умови імпорту може допомогти подолати цей розрив.

Інженерна та електротехнічна продукція має значний імпортний потенціал у розмірі 409 мільйонів доларів США, з фактичним імпортом у 196 мільйонів доларів США та нереалізованою вартістю імпорту в 213 мільйонів доларів США.

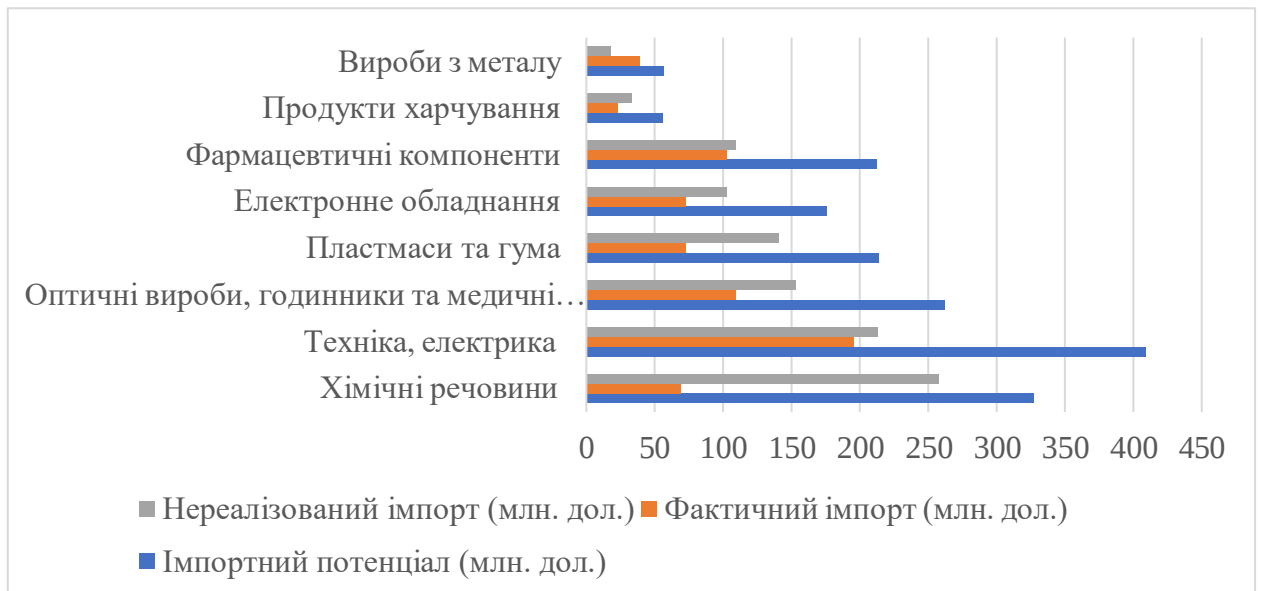

Рис. Перспективні напрями імпорту України із США [57]

Попит України на машинобудівну та електротехнічну продукцію, ймовірно, пов'язаний з її амбіціями щодо модернізації інфраструктури та розвитку енергетичного та технологічного секторів. Збільшення імпорту в цьому секторі може стимулювати інновації та підтримувати важливі інфраструктурні проекти. Розвиток партнерства з американськими компаніями, що спеціалізуються на електричних та інженерних рішеннях, може сприяти передачі знань, сприяючи розвитку внутрішнього виробничого

потенціалу України та збільшуючи конкурентоспроможність її високотехнологічних галузей.

Потенціал імпорту пластмас і гумових виробів становить 214 мільйонів доларів США, а нереалізований імпорт – 141 мільйон доларів США.

Аналіз перспективних секторів імпорту України зі Сполучених Штатів висвітлює низку ключових сфер, де збільшення імпорту може принести суттєву користь економіці України. Пріоритетність імпорту хімічних речовин, машинобудівної та електротехнічної продукції та медичних інструментів узгоджуватиметься зі стратегічними цілями України щодо підвищення її промислового потенціалу, модернізації інфраструктури та покращення охорони здоров'я. Усунення тарифних і нетарифних бар'єрів, спрощення митних процедур і сприяння сприятливим умовам торгівлі могли б дозволити Україні подолати нереалізовані розриви імпорту в кожному секторі. Зміцнення цих імпортних відносин зі Сполученими Штатами сприятиме не тільки економічному зростанню України, але й поглибить торговельні та економічні зв'язки між двома країнами, підтримуючи взаємні інтереси та стабільність довгострокового партнерства.

Висновки до третього розділу:

1. Застосовано кореляційно-регресійний аналіз для визначення факторів, що найбільше впливають на ВВП України в контексті економічних відносин зі США. Результати аналізу показали, що збільшення обсягів експорту та імпорту, а також зовнішня фінансова підтримка мають значний позитивний вплив на економічне зростання України. Водночас деякі змінні, зокрема обсяги імпорту певних товарів, виявилися менш значущими, що вказує на необхідність перегляду торговельної стратегії для підвищення ефективності. Проведений аналіз підтверджує, що посилення економічного співробітництва з США сприяє відновленню та стабілізації української економіки. Це є важливою основою для розробки довгострокової стратегії економічного розвитку України в умовах відновлення після війни.

2. Окреслено основні напрями для вдосконалення економічного співробітництва між Україною та США, зокрема у сфері імпорту й експорту пріоритетних товарів. Аналіз перспектив імпорту засвідчив потенціал зростання у секторах хімічної промисловості, машинобудування, електротехніки та медицини, що відповідає стратегічним цілям України. Усунення тарифних і нетарифних бар'єрів та поліпшення митних процедур посприяли б ефективнішій реалізації імпортного потенціалу. Водночас перспективні сектори експорту, такі як технології, вироби з деревини та фармацевтика, показують невикористані можливості. За умови регуляторного узгодження та впровадження нових технологій Україна може розширити свою частку на ринку США, що сприятиме зростанню національного виробництва та створенню нових робочих місць.

ВИСНОВКИ

1. Здійснено ґрунтовний аналіз ключових теорій міжнародної торгівлі, кожна з яких у різний період сприяла формуванню глобальних економічних відносин. Теорія меркантилізму, хоч і вважається застарілою, заклала основи економічного протекціонізму, вказавши на важливість накопичення багатства через активне сприяння експорту. Теорія абсолютної переваги Адама Сміта показала, що країни можуть вигравати, коли спеціалізуються на виробництві тих товарів, у виготовленні яких вони мають конкурентні переваги. Далі, модель порівняльної переваги Рікардо продемонструвала, як країни, навіть якщо вони не мають абсолютних переваг, можуть покращити економічний добробут за рахунок спеціалізації. Модель Хекшера-Оліна доповнила ці підходи, пояснюючи, як різниця в ресурсах і виробничих факторах впливає на міжнародну торгівлю, що стало основою сучасної зовнішньоекономічної політики багатьох країн.

2. Досліджено основні методи та інструменти регулювання міжнародної торгівлі, які активно використовуються для досягнення балансу між національними інтересами та міжнародними зобов'язаннями. Тарифні методи, такі як мита, застосовуються для захисту внутрішнього ринку, підтримуючи вітчизняних виробників, та стимулюють економічне зростання. Водночас нетарифні методи, зокрема квоти, ліцензування, стандартизація й сертифікація, створюють додаткові бар'єри для імпорту, що дозволяє контролювати якість продукції та захищати стратегічні сектори національної економіки. Такі регуляторні заходи надають країнам можливість розвивати зовнішньоекономічні відносини, забезпечуючи стабільність, зростання конкурентоспроможності національних виробників і сталий розвиток.

3. Досліджено підходи до аналізу економічних зв'язків між державами, серед яких виділено кореляційно-регресійний аналіз. Цей метод дозволяє детально оцінити вплив основних факторів, таких як обсяги експорту, імпорту та іноземних інвестицій, на макроекономічні показники.

Відзначено, що застосування статистичних та економетричних моделей сприяє точнішому вимірюванню економічних взаємозв'язків і, таким чином, дозволяє розробляти оптимальні стратегії для підвищення ефективності торговельної політики. Дослідження економічної взаємодії між державами через методи економічного аналізу створює основу для формування ефективної стратегії міжнародного економічного співробітництва.

4. Проведено порівняльний аналіз економічного стану США та України, що надає ширше розуміння їхніх можливостей для взаємовигідної економічної співпраці. США, як країна з високорозвиненою економікою, має значно вищий рівень ВВП на душу населення, розвинену інфраструктуру, технологічний потенціал та стабільну інвестиційну привабливість. Водночас Україна, яка прагне економічного зростання та стабілізації, стикається з викликами в аспекті макроекономічної стабільності, структурних реформ, соціальних показників та обмеженого доступу до інвестицій. Незважаючи на наявність значного розриву в економічних рівнях обох країн, співпраця з США представляє стратегічні можливості для прискорення економічного розвитку України. Підтримка з боку США може сприяти розбудові вітчизняної економіки, стимулювати інноваційний розвиток та сприяти покращенню соціально-економічних показників.

5. Розглянуто динаміку економічних відносин між Україною та США, які є стратегічними партнерами. Обидві країни активно співпрацюють у сферах торгівлі, інвестицій, науки і техніки, оборони, енергетики та аграрного сектору. Суттєвим є той факт, що за останні роки товарообіг між Україною та США значно зріс, що зумовлено зростанням експорту сільськогосподарської продукції з України, а також збільшенням імпорту технологічного обладнання та енергоресурсів з боку США. Такий напрямок торгівлі є взаємовигідним, оскільки Україна задовольняє свій попит на сучасні технології та нафтопродукти, а США отримують доступ до якісної агропродукції. Важливо відзначити, що стратегічне партнерство між країнами

сприяє зростанню інвестицій у ключові сектори української економіки та забезпечує підтримку економічних реформ в Україні.

6. Досліджено економічну та інвестиційну взаємодію між США та Україною у період повномасштабного вторгнення. Після початку повномасштабної війни Україна отримала суттєву підтримку з боку США, як у вигляді економічної допомоги, так і через сприяння зміцненню обороноздатності країни. Цей період характеризується підвищенням рівня економічної співпраці, яка стала стратегічним інструментом підтримки української економіки. США активізували свою підтримку в напрямках енергетичної незалежності, продовольчої безпеки, а також залучення інвестицій у відбудову інфраструктури та життєво важливих галузей економіки.

7. Проведено кореляційно-регресійний аналіз, який показує, що зовнішній борг України та обсяги торгівлі з США (експорт та імпорт товарів) мають найбільший вплив на показник ВВП країни. Це свідчить про важливість активної зовнішньої економічної діяльності, а також про необхідність оптимізації управління борговими зобов'язаннями для забезпечення економічного зростання. Водночас, індекс цін виробників (ППІ) у США також має суттєвий вплив на українську економіку, оскільки коливання цін у США можуть впливати на цінову конкурентоспроможність українських товарів на світовому ринку.

8. Визначено основні шляхи для покращення економічного співробітництва між Україною та США, особливо в імпорті й експорті ключових товарів. Аналіз перспектив імпорту виявив можливості зростання в таких галузях, як хімічна промисловість, машинобудування, електротехніка та медицина, що відповідає стратегічним пріоритетам України. Зниження тарифних і нетарифних бар'єрів та оптимізація митних процедур сприяли б ефективнішій реалізації цього потенціалу. Водночас для експортних напрямів, таких як технології, деревина та фармацевтична продукція, існує значний потенціал, що залишається недостатньо використаним.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексеева Т. І. Міжнародна торгівля : навч. посіб. Харків : ХНЕУ, 2007. 252 с.
2. Балджи М. Д., Однолько В. О. Економіка та організація торгівлі: навчальний посібник. Одеса: ОНЕУ. 2021. 344 с.
3. Валовий зовнішній борг України (2006-2024). *Мінфін*. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/foreigndebt/> (дата звернення: 08.11.2024).
4. Географічна структура зовнішньої торгівлі України товарами. *Укрстат*. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2024/zd/ztt/arh_ztt2024.html (дата звернення: 08.11.2024).
5. Географічна структура зовнішньої торгівлі України товарами. *Укрстат*. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2024/zd/ztt/arh_ztt2024.html (дата звернення: 08.11.2024).
6. Голіков А.П. Економіко-математичне моделювання світогосподарських процесів: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. 2-ге вид. Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2006. 144 с.
7. Григорова-Беренда Л. І, Шуба М. В. Теорія і практика зовнішньої торгівлі: навч. посіб. Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна. Харків. 2016. -136 с.
8. Дахно І. І. Міжнародна торгівля: Навч. посіб. — К.: МАУП, 2003. — 296 с. — Бібліогр.: с. 287–289.
9. Денисенко С. Міжнародно-правові аспекти спрощення та гармонізації митних процедур у сфері міжнародної торгівлі в країнах АСЕАН. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2018. Т. 2. С. 229–232.
10. Державна служба статистики України. Демографічна та соціальна статистика. *Укрстат*.

URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/rp.htm (дата звернення: 08.11.2024).

11. Державна служба статистики України. Прямі інвестиції в економіку України. *Укрстат*.

URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2020/zd_inv_new/arh_inv_zd.htm (дата звернення: 08.11.2024).

12. Державна служба статистики України. Прямі інвестиції в економіку України за видами економічної діяльності. *Укрстат*.

URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2020/zd_inv_new/arh_inv_zd.htm (дата звернення: 08.11.2024).

13. Державна служба статистики України. Соціально-демографічні характеристики домогосподарств України : Стат. зб. Київ, 2021. 86 с.

14. Державна служба статистики України. Соціально-демографічні характеристики домогосподарств України : Стат. зб. Київ, 2022. 86 с.

15. Державна служба статистики України. Статистика зовнішньоекономічної діяльності. *Укрстат*.

URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/zed.htm (дата звернення: 08.11.2024).

16. Державна служба статистики України. Структура зовнішньої торгівлі послугами за видами. *Укрстат*.

URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 08.11.2024).

17. Загарій В., Ковальчук Т. Сучасна система регулювання міжнародної торгівлі в країнах світу та Україні. *Наукові перспективи (Naukovi perspektivi)*. 2023. № 2(32).

18. Зовнішня торгівля послугами. *Державна служба статистики України*.

URL: [https://stat.gov.ua/uk/explorer?urn=SSSU:DF_FOREIGN_TRADE_SERVICES\(11.0.0\)](https://stat.gov.ua/uk/explorer?urn=SSSU:DF_FOREIGN_TRADE_SERVICES(11.0.0)) (дата звернення: 08.11.2024).

19. Історія міжнародних відносин : підруч. / І. В. Алексеєнко, А. Х. Маргулов, І. А. Єремєєва, М. В. Несправа. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2020. 228 с.
20. Калюжна Н. Зовнішня торгівля України: Методологія дослідження. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2017. № 1. С. 16–31
21. Кваліфікаційна робота магістра: методичні рекомендації до виконання (для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності «Міжнародні економічні відносини) / уклад. Л.І. Григорова-Беренда, О.А. Довгаль, Н.А. Казакова, С.А. Касьян, Н.В. Непрядкіна, О.В. Ханова. Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2021. 44с.
22. Козак Ю. Г. Міжнародна економіка: в питаннях та відповідях підруч. / Ю. Г. Козак. – К.: Центр учбової літератури, 2017. – 228 с.
23. Козак Ю. Г., Логвінова Н. С., Барановська М. І. та ін. Міжнародна торгівля. 4-те вид. перероб. та доп. Підручник. / За ред. Козака Ю. Г., Логвінової Н. С., Барановської М. І. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 512 с.
24. Курцев О. Ю., Кошєєва Д. О. Регулювання міжнародної торгівлі: види та інструменти. *Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля*. 2023. № 6 (276). С. 31–36.
25. Лимар В. В., Сафаров У. А. о. Сутність поняття та основні показники міжнародної торгівлі. *Економіка і організація управління*. 2024. № 2. С. 29–41. URL: <https://doi.org/10.31558/2307-2318.2024.2.3> (дата звернення: 07.11.2024).
26. Макроекономічні показники. *Національний банк України*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/macro-indicators#1> (дата звернення: 08.11.2024).
27. Міжнародна торгівля: конспект лекцій / уклад.: К.О. Кузнєцова, В.В. Чорній, О.С. Ченуша. – Київ: КПП ім. Ігоря Сікорського, 2021. – 191 с.

28. Міжнародні економічні відносини : підручник / за ред. А. П. Голікова, О. А. Довгаль. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. 464 с
29. Національний Банк України. Статистика зовнішнього сектору. *НБУ*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external> (дата звернення: 08.11.2024).
30. Павленко І. І., Варяниченко О. В., Навроцька Н. А. Міжнародна торгівля та інвестиції. Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – с. 256
31. Пазиніч О. В. Історичні передумови сучасних теорій міжнародної торгівлі. *Efektivna ekonomika*. 2024. № 5.
32. Чугаєв О. А. Регулювання міжнародної торгівлі в економіці малих і великих країн. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2016. Вип. 127, (ч. 1). С. 128–137.
33. Юрченко К. Загальні принципи регулювання міжнародної торгівлі в рамках світової організації торгівлі та підвищення загального економічного розвитку країн, що розвиваються. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 10 (166). С. 61–63.
34. Current health expenditure per capita (current US\$) - United States. *World Bank Open Data*. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/SH.XPD.CHEX.PC.CD?locations=US> (date of access: 08.11.2024).
35. Educational Attainment in US. *Census.gov*. URL: https://www.census.gov/topics/education/educational-attainment/data/tables.2022.List_2016040495.html#list-tab-List_2016040495 (date of access: 08.11.2024).
36. Employment by sector (%). *World Bank Gender Data Portal*. URL: https://genderdata.worldbank.org/en/indicator/sl-empls?view=trend&geos=WLD_UKR_USA&gender=total&employmentSector=Services (date of access: 08.11.2024).

37. GDP (current US\$) - Ukraine. *World Bank Open Data*. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?locations=UA> (date of access: 08.11.2024).

38. GDP (current US\$) - United States. *World Bank Open Data*. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?locations=US> (date of access: 08.11.2024).

39. GDP per capita of Ukraine. *World Bank Data*. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD?locations=UA> (date of access: 08.11.2024).

40. GDP per capita of United States. *World Bank Open Data*. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD?locations=US> (date of access: 08.11.2024).

41. Human Development Index. *Human Development Reports*. URL: <https://hdr.undp.org/data-center/human-development-index#/indicies/HDI> (date of access: 08.11.2024).

42. Inflation Rate of Ukraine. *World Bank Open Data*. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/FP.CPI.TOTL.ZG?locations=UA> (date of access: 08.11.2024).

43. Inflation Rate of United States. *World Bank Open Data*. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/FP.CPI.TOTL.ZG?locations=US> (date of access: 08.11.2024).

44. International Trade in Goods and Services. *U.S. Bureau of Economic Analysis (BEA)*. URL: <https://www.bea.gov/data/intl-trade-investment/international-trade-goods-and-services> (date of access: 08.11.2024).

45. Labor Force Statistics. *Bureau of Labor Statistics*. URL: https://data.bls.gov/timeseries/LNS14000000?years_option=all_years (date of access: 08.11.2024).

46. List of products exported by Ukraine. *Trade Map*. URL: https://www.trademap.org/Product_SelCountry_TS.aspx?nvpm=1|804|||TOTAL|||2|1|1|2|2|1|1|1|1|1 (date of access: 08.11.2024).

47. List of products exported by United States of America. *Trade Map*.
URL: https://www.trademap.org/Product_SelCountry_TS.aspx?nvpm=1|842|||TO TAL||2|1|1|2|2|1|1|1|1|1 (date of access: 08.11.2024).
48. List of products imported by Ukraine. *Trade Map*.
URL: https://www.trademap.org/Product_SelCountry_TS.aspx?nvpm=1|804|||TO TAL||2|1|1|1|2|1|1|1|1|1 (date of access: 08.11.2024).
49. List of products imported by United States of America. *Trade Map*.
URL: https://www.trademap.org/Product_SelCountry_TS.aspx?nvpm=1|842|||TO TAL||2|1|1|1|2|1|1|1|1|1 (date of access: 08.11.2024).
50. Pasemko G. P., Baga L. G., Dovgal S. V. State regulation of international trade in the conditions of globalization. *The bulletin of kKharkiv nation agrarian university named after V.V.Dokuchayeva. Series "Economic sciences"*. 2018. No. 2. P. 226–232.
51. Pavliuk K. Evaluations of research work on the basis of multifactor correlation-regressional analysis. *Naukovi pratsi NDFI*. 2020. Vol. 2020, no. 3. P. 5–19.
52. Reiff N. Historical U.S. Unemployment Rate by Year. *Investopedia*.
URL: <https://www.investopedia.com/historical-us-unemployment-rate-by-year-7495494> (date of access: 08.11.2024).
53. U.S. foreign assistance programs. *FA.gov*.
URL: <https://foreignassistance.gov/> (date of access: 08.11.2024).
54. U.S. Gross External Debt. *U.S. Department of the Treasury*.
URL: <https://home.treasury.gov/data/treasury-international-capital-tic-system-home-page/tic-forms-instructions/us-gross-external-debt> (date of access: 08.11.2024).
55. Ukraine Export potential to United States Market. *International Trade Center*.
URL: <https://exportpotential.intracen.org/en/products/tree-map?fromMarker=i&exporter=804&toMarker=j&market=842&p;whatMarker=k> (date of access: 08.11.2024).

56. Ukraine Support Tracker Data. *Kiel Institute*. URL: <https://www.ifw-kiel.de/publications/ukraine-support-tracker-data-20758/> (date of access: 08.11.2024).
57. United States Export potential to Ukraine Market. *International Trade Center*. URL: <https://exportpotential.intracen.org/en/products/tree-map?toMarker=j&market=804&fromMarker=i&exporter=842&p;whatMarker=k> (date of access: 08.11.2024).
58. United States Total Gross External Debt. *Trading Economics*. URL: <https://tradingeconomics.com/united-states/external-debt> (date of access: 08.11.2024).
59. Venherska N., Lubenets I. Retrospective of international trade theories. *Economic scope*. 2021.
60. Yarmak O., Chernyaeva A. Modern trends in international trade and globalization. *Market Infrastructure*. 2020. No. 43.